

EGYHÁZI KÖZLÖNY

VEGYES TARTALMÚ S IRODALMI FOLYOIRAT.

1890-iki évi.

DEDEK GREGENS LAJOS.

20-ik szám

Megjelen minden hé 4-én és 13-án másfél esetleg két iven. A lap előfizetési ára januártól-decemberig 2 frt. osztr. magy. ért. postai értékküldéssel együtt.

BUDAPEST, október 19-én.

A szerkesztősegélyt és kiadóhivatalt illető küldemények, pénzek hirdetések, reklamációk stb. a szerkesztő nevére címezve Budapest-Lipótváros Plebánia, Lipót-tér 9. sz. küldendők.

HARCZ A PLEBÁNIÁÉRT.

Ilyen és más hasonló nem kevésbé hangzatos címek alatt, néhány hó óta, úgyszólván állandó rovata van liberális napilapjainknak.

Hogy politikus nemzet vagyunk, azt tudtuk; a politikus eszmadia saját speciális találmányunk. A snapsz-butikoktól kezdve, a bogegákon és koresmákon túl, a legelőkelőbb vendéglőkig, mindenütt politizáló emberekkel találkozunk. Hogy korteskedni is jól tudnak, azt számos kiízetett és kiízetetlen, — sokszor még az ország dolgait rejtő papírok közé is becsúsztott számla. — fényesen igazolja. Megöltük már azt is, hogy a függetlenség korteseinek élén egy áldozó pap, kezében a Megváltó szent keresztjével, járt. De hogy a papválasztást is politikával és korteskedéssel lehet egybekötni, azt csak most, a fővárosban nyújtott szomorú példákól tanultuk meg.

Volt alkalmunk már e lapok hasábjain is kijelentni, hogy azt a közmondást, mely arról a bizonyos madárról szól, ismerjük: de kijelentettük egyúttal azt is, hogy ezen közmondást nem tekintjük egyébnek, mint az emberi gyarlóság tág köpenyének, a melynek védelme alatt a visszaélés, az igazságtalanság, az önzés és társai, biztos fészket raknak. Ép azért, az bennünket épenséggel nem riaszt vissza attól, hogy az igazat elmondjuk még akkor is, ha azzal egyeseknek fájdalmat okozunk, vagy ha azért egyes elfogultak részéről a kíméletlenség vádjával illetetünk.

Ily szempontok által vezéreltetve s a dicséretes kivételeknek megadva a kellő tiszteletet, bátran kimondjuk, hogy hamarjában nem tudunk visszataszítóbb látványt elképzelni is, mint egy fővárosi plebános-választást, úgy a hogy az ma a fővárosban divatos.

A plebános nem foglal el pusztán bizalmi állást híveivel szemben. Ő több azoknak, mint a mennyi egy országgyűlési képviselő, egy hivatalnok, választóinak, megbízóinak. A plebános tanácsadója, vezére, őre, kormányzója, atyja híveinek. Mi vagyunk a gyertyatartó fölé helyezett világ, a föld sava, jóra erjesztő kovásza. Példát kell tehát adnunk hitközségünknek. Már pedig nem elég e példát akkor adnunk, mikor már a hitközség élén állunk, de már magában a módban is, melylyel e kitűnő helyet elértük, elfoglaltuk. És mikor az anyaszentegyház, a hála erényének e kutforrása és feje, a plebános-választásra vonatkozó jogainak egy részét, a jog-

címeket nyert egyeseknek és községeknek engedte át, föltételezte, hogy papjai minden módon azon lesznek, hogy e jogok, jogok maradjanak s ne váljanak a visszaélés tárgyává. Szabadságot, nem szabadosságot engedett s bizonyára nem sejté, hogy éppen saját szolgálai lesznek azok, kik e jogokon érzékeny sebeket ütnek, kik a világiakat a visszaélésekbe, a papi hivatáshoz méltatlan választási módszerbe, kárhóztatandó viselkedésük által, mintegy belekényszerítik?

A főváros közönsége a képzelhető legjobb patronus. Ez kétséget nem szenved. És bizonyos lelki furdalással valljuk be, hogy nem rajta múlik a plebános-választások tisztaságának, méltóságának beszenyvezése. Ha a főváros nem katolikus és zsidó polgárai nem is emelkedtek még föl a méltányosság és jogosság oly magas fokára, mint a buzgó Szávay Gyula indítványára nem régiben Győr polgárai, bizonyos regardot tőlük elvitatni nem lehet. Saját fülünkkel több ízben hallottuk, hogy a plebános-választásoknál szavazatuk irányítójaül a kegyelmes főpásztor ajánlatát s a kerület katolikus polgárainak óhaját tekintették. Önálló akciót e téren soha sem fejtettek ki, bár ezt számarányuknál fogva megtehették volna.

Óhajandó lenne ugyan, hogy a főváros visszatérjen a plebános-választásoknál az ősi formához s vagy a tanács maga, vagy az egyes kerületekből kiküldött megbízott választók ejtsék meg a választást. Nem akarunk a főváros közönsége jogainak prejudikálni. Isten mentsen! Csak pium desiderium gyanánt hangoztatjuk ezt s reméljük, az illetékes körök megértik szándékunkat s nem várnak addig, míg a messze homályban tengődő autonomia megszületik. Mert bizony-bizony, félünk nagyon, hogy ez az orvoslást ad graecas Calendas tolná el.

A hiba főforrása azonban, kétségtelen, hogy a trónkövetelő papokban rejlik.

Alig hunyja be egyik-másik plebános a szemét, már is megindul a kortes-hajsza. A plebános-jelöltek a fiakkerozó és konfertáblizó szentrinek, zsebhók és idejük tetemes kárára, állandó alakjaivá vállnak. Finom papíron ajánló leveleket nyomtatnak és osztanak szét. Futnak, kérnek, könyörögnek, rimázkodnak. Működésük egyes helyeiről s azok vezetőitől erkölcsi bizonyítványokat állítatnak ki. A liberális saját tét mozgósítják. És — szívesen koncedáljuk, hogy nem az ő tudtukkal — kö- és könyvnyomatos pampflettekben a legczifrabb rágalmak jelennek meg. Pedig tudjuk, hogy ha igaz is, hogy a botrány szükséges,

mégis, vagy talán épen azért; jaj annak, a ki által a botrány létre jön.

A jelölt állandó jegyese fáma kisasszonynak. A legundokabb hazugságok kelnek lábra, hogy bevándorolják a főváros poros utcáit s behatoljanak a szalonok szőnyegeire épúgy, mint a kunyhók sárral mázolt padolatára. Vajjon szükséges, megenyedett, keresztényi dolog ez? Ott van a lipótvárosi plébános-választás! Ki hallott akkor az egyes jelöltek ellen rágalmakat? — Senki. — Miért kellett tehát, például, a még most is függőben levő választásnál az ellenkező utra lépni? Miért kellett azt elrettentő példává tenni? S vajjon kit ér itt első sorban a felelősség?

Nem kutatjuk. De a főváros papságának jó hírneve érdekében határozottan tiltakozunk az ily eljárás ellen s kijelentjük, hogy azzal még annyi felelőséget, annyi szavatosságot sem vállalunk el, a mennyit e gyászos események kiméletes megítéléséből kiolvasni lehetne.

A pap legyen pap, még akkor is, mikor mint plébános-jelölt jár körül. Ne feledje méltóságát soha, ne tévessze szem elől papi hivatását, még a választás természetes izgalmi közt sem. Azzal, ha az auri sacra fames után való szertelen vágyódást napfényre hozzuk, önmagunknak hasznot nem teszünk, egyházunknak pedig határozottan ártunk. Csak ily gondolkodás mellett mondhatjuk el egy hírneves egyházi írónak következő, arany igazságot rejtő szavait:

„Vegyétek el földi örökségünket, ragadjátok el javainkat, miket a jámbor eldődök Isten dicsőségére, az emberi nyomor gyógyítására, a keresztény erkölcsök terjesztésére s a ker. művelődés előmozdítására alapítottak, ragadjátok el: hatalmatok nem terjed ki az Üdvözítő végtelen érdemeire. Fosszatok meg az aranyláncztól bennünket, marad egy szilárdabban összefűző lánczunk: az imádság köteléke, mely az Istennel fűz minket egyűvé; a pap nyakáról lefüggő vasláncz nem kevésbé fénylik s hat, mint az aranyból készített. Raboljátok el bimbókat, szeretetünk lángjait nem bírjátok kioltani keblünkben. Tépjétek le fejünkről amaz irigylett, csillogó püspöksüveget, de akkor magatok fogjátok helyébe tűzni a vértanuság dicső koronáját. Ha elkoboztatok arany kelyheinket, a kemény próbáltatások által önmagatok fogtok arany papokat nevelni a fakelyhekhez. Ha elveszitek az arany keresztet, a fakesztet bizonyára meghagyjátok nekünk. Már pedig fakesztet győzte meg a világot, Ha a világ rabló vakdühében az apostoli pera és haculusig vetközött is le bennünket, ezáltal csak erősebbek tesz, mert úgy kibontakozva a világi kötelékekből, annál bátrabban küzdendünk, annál biztosabb leend győzelmünk; de a rablók, átkot zúdítván önfekjükre, Isten büntető ostora alatt fognak simlódni gaztetteik miatt, és újból megerősíteni az örök ígét: Quare fremuerunt gentes.“

A plébániáért folyó harcok minden egyének nevezetők, csaknem egyházas dolgoknak. Ily eljárás bizonyára távol van attól, hogy oly apostoli lelkű papokat szüljön, neveljen, minőkről az idéztük szavak szólnak. Szolgájanak az eddig történtek a jövőben való okulásra s gondoskodjunk saját jó hírünk s nevünk érdekében tövös ellenszerekről. Nem elég a diagnoszt megismerni, be kell venni az orvosságot is. És ez? — A fraternita charitas!

AZ EGYHÁZ MULTJA ÉS JELENE.

Rovatvezető: Ankerstoki Stockinger János.

István utolsó intézkedései és halála.

Imre herceg halála a hosszabb idő óta betegeskedő királyt rendkívül megviselte. A legnagyobb erőfeszítéssel volt csak képes országa dolgainak utána nézni, mit környezete felhasználván, különféle terveket szőtt, melyek közt voltak olyanok is, melyek a pogányság visszaállítását célozták. Így történt, hogy még gyilkos merényletre is vetemedtek egyesek. Egy a pogánysághoz szító férfi belopódzott a király hálótermébe és az éj sötéttségében villogó tőrrel indult az alvó király ellen. Azonban izgatottságában megbottlott s a tőrt elejté. E zajra a király felnyitá szemét. A merénylet megdöbbenve térdre rogyott s öszinte szívből kért bocsánatot. A mit a szent király meg is adott neki. Ekkor hallatá István ama magasztos szavakat: Ha Isten velünk, ki ellenünk!

Ezen esemény sietette István elhatározását s az Ó-Budára 1138-ban egybegyűlt rendek által utódjává Pétert, nővérének Gizellának fiát, választotta meg. Miután még az egybegyűlt főurakat üdvös intelemben részesítette volna, ünnepélyesen megfogadtatta velük, hogy a kath. hitnek hű bűjokai, az egyháznak jó fiái lesznek s az új vallást, ha kell, fegyverrel is védelmezni fogják. Végül István országát és koronáját a bold. Szűz Máriának ajánlotta fel, mondván: Mennyei királyné, megváltásunk dicső eszközlője! pártfogásod alá legyen bízva végső esedekléssel az anyaszentegyház ennek püspökeivel s egyház szolgálival, az ország, a főurak és az egész néppel együtt, kiktől végbúcsút véve, kezéidbe ajánlom lelkemet. Es ezen idő óta hazánkban a bold. Szűz Nagyasszonynak, országunk patronájának, hazánk pedig Mária-országának hívatik.

Kéves nappal utóbb (1038. aug. 15-én) Mária menybemenetelének napján, mely ünnepet azóta Nagyboldogasszony napjának nevezünk, István király, — a szentségek méltó és ajtatos felvétele utáni egy boldogabb hazába költözött.

A magyarok kobza rögtön siralomra vált, az egész ország népe, nemes és nem-nemes, gazdag a szegénnyel sírtak a nagy szent király halálán. Az ifjak és hajdonok a szomorúság és bánkodástól gyászba öltözve három évig nem táncoltak, a zene mindenféle édes hangja hallgatott; megsírták őt a leghűbb szív tájalmával: és nagy volt a jajgatás és megvigasztalatlau — így mondja ezt Turótz.

Az anyaszentegyház pedig megemlékezve hű hívének érdemeiről, szent életű fiával Imre herceggel együtt, 1083-ban László király uralkodása idejében, szentjeinek sorába igtatta őt.

Az egyház sorsa Sz. István utódai alatt.

Sz. István halála után 1074-ig, harminczhat esztendőn át, csak kéves békés napnak örvendhetett Magyarország, Péter, ki István utódja lett, gyenge és tehetetlen királynak bizonyult. Zsarnok természetű leginkább abban nyilvánult, hogy Gizellát, István király nejét hűrtübe záratta. A lovagias nemzet erre felűdhődött. Gizellát fogságából kiszabadította s midőn Péter az ország egy részét III. Henrik német császárnak engedte át, felháztak ellene s trónjától megfosztották. Utódja Aha Sámuel, István király hűgának férje, az eddigi nádorispán lett.

Azonban Aha sem vált be jó királynak. Kegyetlenkedő természetű, mely az egyház férfait sem kímélte, hamar megűltatta őt a nemzettel. Az elégedetlenség oly fokra hűgott, hogy már-már újabb lázadástól lehetett félni, mikor Aha, hogy trónját biztosítsa, (1044) a nagybójtai szent időben ötven magyar főurat elfogatott és kiballgatás nélkül megűletett. Ekkor történt, hogy a húsvéti ünnepet Csanádon töltvén, Gellért eszmidai püspök által a koronát óhajti fejére tétetni. A szent életű püspök az egyház és a haza jólétét tartván szemé előtt, a király kérését megtagadta. Azután karinget és fehér stólit véve magára, fellépett a eszmidai templom szószekére s a királyt kegyetlenkedései miatt nyilvánosan és keményen megdorgálta, Isten kegyes ihletéséből kijelenté neki, hogy még ez évben megfogják őt trónjától fosztani.

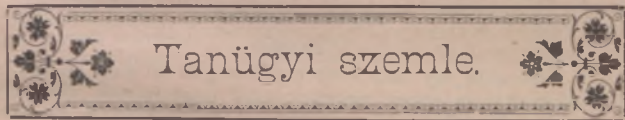
Gellért püspök jövedelése még a nyáron teljességébe ment. A ba megütközvén a német császár seregével Ménfőnél, Győr mellett, az ütközésben elesett.

Péter és Aba Samu dicstelen uralkodása rendkívül sokat ártott az egyháznak. A pogánysághoz szűkít a két- király gyáva kegyetlenkedését a kereszténységnek tudták be, mi által folyton-folyvást zaporodott azok száma, kik a régi vallást, a régi pogány szokásokat és intézményeket visszakivánták. Az egyház továbbfejlesztése megrekedt: új templomok és monostorok nem épültek s Aba uralkodásából csak az egy saári monostor alapításának emléke maradt fűn. Az erkölcsök mindinkább durvultak s az egyház szolgálói sok sérelmet, gúnyt és keserűséget voltak kénytelenek elviselni. A nép, vélvén, hogy a régi vallás visszaállítását így könnyebben megyeri Szár-László fiát Endrét kiáltá ki királyának, ki eddig Oroszországban tartózkodott. Midőn Endre az országba érkezett, akkor már a pogány Vatha egybegyűjté az elégedetlenek s a meglepett új királyt azzal fogadta, hogy ha trónját biztosítani akarja, állítsa vissza a pogányságot. Endre első meglepetésében nem tudott válaszolni. Vatha és pártja e hallgatást beleegyezésnek vevé és vad dühvel fordult minden ellen, mi katolikus volt. A templomokat és monostorokat kirabolták s romba döntötték, a kezük ügyébe került papokat megölték. Gellért csanádi püspököt, ki két püspök társával Bulddal és Beszkiddel a király elébe sietett, elfogták s egy talyigán a Krenfeld nevű hegyre vonszolták s a mélységbe dobták. Miután pedig a mélységben még lihegett, lád-zsával szűrték keresztül. E hegy ez időtől Sz.-Gellért-hegyének hívatik, az első magyar vértanu emlékére.

Endre azonban hű keresztény volt s azért, midőn első meglepetéséből magához jött, sereget gyűjtött s a lázongó pogányokat teljesen szétverte.

A pogányság teljes leverése után úgy Endre, mint utódja Béla, majd Sálamon dicsegetően buzgólkodtak az egyház emelése körül s ők is több ízben tapasztalták annak hathatós pártfogását. VII. Gergely pápa, a külföldi uralkodókkal szemben, kik Magyarországot hűbéres tartományokká akarták tenni, erőlesen védelmezte országunkat, kijelentvén, hogy a magyar nemzetnek szabadnak, függetlennek és önállónak kell lennie.

Az időnként fel-felmerülő pogány lázadók által ejtett sebeket azonban véglegesen csak második szent királyunk első László király gyógyította be. E büles fejedelem 1092 június havában Szabolcs városában az összes főpáspátorokkal és főurakkal egyetemben egyházi gyülekezetet, zsinatot tartott, melyen számos üdvös törvényt hozott. Elrendelte, hogy az elpusztult vagy elégett templomokat ujjaépítsék, a vasár- és ünneppapokat szigorúan megtartsák, a papoknak engedelmeskedjenek, az egyház törvényeit épígy, mint a haza törvényeit tiszteletben tartásik. László e tekintetben önmaga járt elő jó példájával, jámbor életet élt, s az egyházakat gazdag adományokban részesítette. Uralkodása alatt az egyház Magyarországon is virágozni kezdett s elérvén így a béke esendes napjait, egész erejét a haza és a nemzet boldogításának szenteltette.

Rovatvezető: Gyurky Ödön.

A kath. tanitógyűlés és a sajtó.

I.

Több mint másfél hónap folyt le már a kath. tanítóknak aug. 21-iki értekezlete óta, mikor az orsz. kath. tanitógyűlésnek eszméje megszületett. Azok a lelkes férfiak, kik bölcsőjét körülállották, kik annak megvalósítását egyhangú lelkesedéssel kimondották, visszatértek munkás otthonukba „a hérczes Erdélybe, a sík Alföldre, a magas Kárpátok lábá alá,” honnét Szent István király ünnepére az országzavába összesereglették. De magukkal vitték az eszmét, magukkal vitték a lelkesedést tüzet, melyet ez a kérdés a kath. tanítókra, a kath. tanitgyre annyira fontos eszme, sziveikben lángra gyújtott.

S az eszme azóta, ha esendesen s zajtalanul is, de mindig tovább terjed, mindinkább hódít, mindnagobbóbb tért foglal el. Mint a tónak hullámai úgy terjed, hömpölyög ez is tovább. A tanító egyesületek kezdenek a kérdéssel foglalkozni, a központi bizottság megkezdte a maga munkálkodását, sőt a sajtó is, a kath. tanitgyi sajtó ép úgy, mint a nem katolikus mind nagyobb figyelemmel fordul a kérdés felé.

S hogy ez utóbbinak állásfoglalása, akár a kath. tanitógyűlés ellen, akár annak érdekében történjék is az, nem kis fontosságú, nem kevés jelentőséggel bír magára az ügyre nézve, azt mindenki elfogja ismerni, ki a sajtónak befolyását ismeri. Olyan az, mint az őszi szél, mely egyik vidékről a másikra hordja a magot, legyen az akár jó, akár rossz, hogy ott elhintse, hogy ottan elplántálja. Nézeteket visz be, sokszor öntudatlanul is, a gondolkodó értelemben, eszméket ébreszt az életre, a cselekvésre, ítéleteket fogadtat el, kitörlönsen azokkal, kik maguk fejével gondolkodni nem igen tudnak, vagy az igazság keresésére idejük sincs.

De épen ezért, nem lesz fölösleges dolog tehát, ha esendes munkálkodásunkban kissé pihenőt tartva, megállapodunk ezek előtt a nyilatkozatok előtt, melyek a kath. tanitók gyűlését illetőleg felmerültek, szemlét tartunk felettük, s kissé bővebben is foglalkozunk velük. Megkivánja ezt a kath. tanitógyűlés érdeke, de szükségeseznek látjuk már csak azért is, mert hiszen a kölcsönös felvilágosítás, a tisztességes eszmecserre, sok félreértést képes elsimítani, sok téves felfogást képes kiigazítani, sok ferde nézetet tud megorvosolni. Sajnos, hogy a személyes indokokból eredő ellenszenvet, s az ebből fakadó okoskodást meggyőzni nem igen sokszor volt ezzel sem lehetséges.

Kezdjük pedig szemlénket az Egerben megjelent „Népiszkolai Tanitgy” legutóbbi számában előadott fejtegetésekkel. Tesszük ezt nemcsak azért, mert kath. tanitgyi lap, s így a kath. tanitók és tanitgy érdeklő kérdésekben első helyen kell tekintetbe vennünk, de tesszük tiszteletből azon állapot iránt is, melyet a sajtóban a veterán szóval szoktak megjelölni. A „Népiszkolai Tanitgy” úgyis szeret hivatkozni erre a veterán állapotra, lefolyt éveire s így a kor elsősege méltán megilletetheti őt. Ambátor az is igaz, hogy az őszülő hajszálak nem egyszerűen az elvenség, a frisség hirdetői szoktak lenni. A mint a „Népiszkolai Tanitgy”-nek is több mint másfél hónapra volt szüksége, míg a gőz és villanyosság mai korszakában, a kath. tanitói gyűlés tervéről tudomást szerezni s ahhoz hozzá is szólni alkalmá lett, noha Eger nincsen olyan mesz-sze a fővárostól, mint tesszem azt csak Makó is Jeruzsalem-től.

E hosszú hallgatás okát azonban keresni vagy kutatni épen nincs szándékunkban. Kérdezhetnők ugyan, hogy a „Népiszkolai Tanitgy” ezt az ország, kath. tanitógyűlés ügyében megindult mozgalmat oly annyira kicsinylendőnek, olyannyira jelentéktelennek tartja-e, hogy azzal foglalkozni is fölösleges? Ez azonban a felfogás, a nézet dolga lévén, hozzá szólni semmi kedvünk nincs. Kérdezhetnők még azt is, hogy annyi figyelemmel viseltetik-e a „Népiszkolai Tanitgy” az ő olvasói iránt, hogy egy ilyen országos, vagy mondjuk csak országosnak lenni kívánó mozgalomról ilyen elkéve értesíti őket? Ez azonban ismét olvasó közönségének a dolga, melybe nekünk nem lehet beavatkoznunk. Ahoz azonban, a mit erről a kath. tanitógyűlésnek ügyéről legutóbbi számában egyik cikkírója előad, és a módhoz, a hogy ezen kijelentéseket megteszi, néhány észrevetelt fűzni nemcsak jognak van, hanem egyúttal kötelességünk is. Kötelességünk, magának az ügynek érdekében, mely minden esetre fontos és életbevágó ügye a kath. tanítóknak, a kath. nevelésügynek, melyet tehát néhány sor hirlapi közleménnyel elűtni, vagy fölötté napirendre térni épen nem lehet. De kötelességünk szemben a kath. tanítókkal is, kiket az őket ily közelről ügyben felment minden nézetel, minden felfogással megismertetni, s a téves nézetek helytelenségét kimutatni nagyönis szükségeseznek tartjuk.

Hozzá szólnunk pedig a „Népiszkolai Tanitgy” legutóbbi közleményéhez kettős szempontból. Ahoz, a mit mond, és a módhoz, a hogy ezt a nyilatkozatot megteszi. Mert hát a módban is nagy különbség van, a melylyel valamely tárggyal foglalkozunk. Rendesen az izlés, az irodalmi tisztesség és leginkább a kérdés fontossága vagy jelentéktelensége szokta az ilyen nyilatkozatok módját meghatározni. Hogy a helyes módot megválaszthassuk, természetesen ép érzekre van szükségünk, mely megérzi, mit és hogyan mondhatunk, mit kell elhallgatnunk, mennyit lehet a sorok között sejtetnünk. A „Népiszkolai Tanitgy” ezen közleményében ez az érzék, ez az izlés egészen hiányzik. Természetesen, az öregkor gyengíti

az érzelmeiket is. Hiányzik pedig két oknál fogva. Először, mert a kath. tanítógyűlés ügyével csak úgy mellekesen, csak úgy másodsorban, egy más czikkkel kapcsolatosan, egy más cikkének befejező részében kíván végezni. A „Népiskolai Tanügy“ czikkírója ezzel az eljárással, a kath. tanítógyűlés ügyét csak valami kicsinyes, valami nagyon jelentéktelenné kívánja feltüntetni. Olyas valami dolognak, a mi az ő olvasóit, a kath. tanítókat csak úgy mellekesen érdekelheti, a mihez tüzetesen, bővebben hozzászólni teljesen fölösleges dolog.

Teszi továbbá ezt a nyilatkozatokat olyan kegyes, olyan leereszkedő hangon, mely ha a jó ügynek nem akarna ártani, hát egyenesen mosolyra idétná az olvasót. Olimpusi magasságából leereszkedve az augusztusi értekezlet férfiaihoz, kijelenti, hogy „nem kicsinyeli, nem itéli el“ ezt a mozgalmat. Mily kegyesség mily jó indulat! hiszen ő még megtehetné azt is, hogy egészen elítéli minket, mert a kath. tanítók, a kath. tanügy érdekében egy országos mozgalmat kívánunk és iparkodunk megindítani, az ő előleges beleegyezése, az ő előleges jóváhagyása nélkül. Ha akarná, még anathémáinak villámaival is sújthatna s akkor teljesen tönkre vonnáunk silányítva. De ő kegyes és jó, nem akar elítélni bennünket, csak egyszerűen kijelenti, hogy mind az, a mit tettünk, nagyon helytelenül volt téve, mert nem tőle kértünk előre tanácsot.

De nagyon jellemző a „Népiskolai Tanügy“ eme nyilatkozatainak módjára még az is, hogy annak éle egyenesen a mozgalom vezetőjének személye ellen van irányítva. Bármiként is kívánta ezt a „kezdemenyező“ a „közép pont“ szavak alá burkolni, bármily goudosan is kerülte megnevezni azt férfiut, a kath. tanítók azt a lelkes vezérferfiát, ki ezt a mozgalmat szervezte és szervezi, mindenütt kitör az ellenszenv, az elégedetlenség, az ő személye ellen a czikkíró soraiból. Már pedig, midőn egy nagy fontosságú ügyről, egy országos mozgalomról, a kath. tanítók és kath. tanügy történetében históriai jelentőséggel bíró tényről van szó, akkor nem annyira az ügyet, mint személyeket támadni meg, ez az eljárás minden lehet, csak nem tapintat, csak nem ildomoság.

A mily furesa világot vet azonban eme nyilatkozat módja a „Népiskolai Tanügy“ czikkírójára, épen oly téves és helytelen ezeknek a nyilatkozatoknak a tartalma is. Helytelen, mert nemcsak folytonos circulus vitiosusokban vergődik, de olyan követelményekkel is lép föl egy mozgalom megindításával szemben, melyek soha és semmikor sem teljesíthetők.

Ellenvetéseit különben három pontban adja elő.

Allunk élébe, mind a háromnak.

Addig is azonban tisztelgetjük az egri „Népiskolai Tanügyet!“

A görög nyelv és a bécsi egyetem.

Csaky-féle görög nyelvi törvénynek kezdenek érni a gyümölcseit. Eltekintve a szeptemberi fölszüléstől, melyben „gyerekek“ főzték le a tanügyi kérdések hivatott intézőit, egymásután szaporodnak a jelek, melyek nemcsak ennek a törvénynek a hiányait mutatják s az elhamarkodottságot bizonyítják, melylyel az hozva lett: de komoly aggodalmakat is képezek ébreszteni azokban, kik a hazai tudományosság színvonalának emelését szívükön viselik.

Mint a lupok legujabban jelentik, a bécsi egyetemen egy magyar orvosnövédekét, kinek a görögökből nem volt érettségije, a beiratkozástól elutasították. Tekintve azt, hogy a bécsi egyetemen nagy számban vannak magyar hallgatók, ez az eljárás precedens lehet a jövőre is, mikor pedig már többen lesznek, kik a görög nyelvből nem fognak tenni érettségit. Ami a bécsi egyetemet speczialiter illeti, hát az még nem lenne baj, ha ott a magyar ifjak oly nagy számban, mint jelenleg, nem nyernének befogadást, de féltő, hogy ezt a példát követni fogják majd a külföldi egyetemek is, hol a görög nyelv még mindig kötelező tantárgy, mi aztán igazán a hazai tudományosság kárára lenne csak. Hol vannak hát a görög nyelvi törvény védőinek biztosításai, hogy a görög nyelv nemtanulása semmiféle akadályt sem fog képezni az idegen egyetemeken?

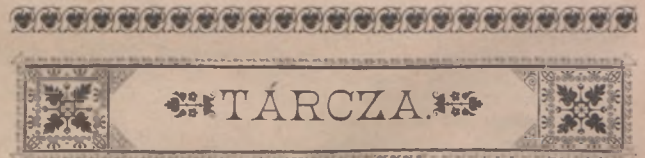
Polgáriskolai tanítóképzés.

vallás- és közoktatásügyi miniszterium felhívta az orsz. közoktatásügyi tanácsot, a polgáriskolai tanítóképzés reformálásá tekintetében egy véleményes jelentés beadására, különös tekintettel az esztetikának, a lélektanak és a logikának, mint kötelező tantárgynak behozatalára.

Örömmel üdvözöljük ezt a kezdeményezést, egyéb tekintetek mellett különösen mint a filozófiai kiképzés első mélyebbre ható kísérletét. Sem középiskolai tanáruink, annál kevésbé a polgári iskolák tanítói nem részesültek eddigéle alaposabban filozófiai oktatásba, melyet úgy általános műveltségi szempontból, mint hivatásuknál fogva igényelhetek volna. Hiszen tudvalevőleg, nemcsak a neveléstannak, hanem a tanítástan elméleti részének, a methodológiának is a bölcséleten kell alapulnia, a bölcséletre kell támaszkodnia, melyet ha elhanyagol, csakis gyakorlati tudományává lesz, mely csupán a tapasztalásra, a kísérletezésre szorítkozik. Innét van aztán, hogy tanáruink és tanítóink legnagyobb részének működése csakis a külső fogásokra szorítkozik, anélkül hogy mélyebben is iparkodnának behatolni az ifjú lélekbe, annak individualitásába, tehetségeinek tárházába, hogy öntudatosan és célirányosan vezesse a növendék szellemi tehetségeinek, erkölcsi irányainak fejlesztését, nevelését és irányítását. Mert ehhez már behatóbb filozófiai tudásra volna szüksége, a mit pedig eddig még mindig nélkülözőnik kellett.

De fájdalmasan nélkülözőzött a bölcséleti oktatás, a bölcsész szellem hiányát mindenütt, hol erre leginkább szükség lenne, a tudományos irodalomban ép úgy, mint a költészetben és a művészetekben is. Ezek is csak akkor válhatnak igazán tartalmasakká, akkor lennének képesek maradandóbb becsű műveket teremteni, — az emberiségre nézve csakugyan értékes eszméket hozni létre, ha filozófiai szellem, filozófiai tudás termékenyíténé meg szerzőik tehetségeit. Természetesen, ehhez a nemzet egész intelligenciájának, tehát a középiskolai ifjuságnak szélesebb körű és mélyebbre ható filozófiai iskolázása lenne szükséges. De hát e részben javulást csak úgy várhatunk, ha előbb a tanári kar fog annak áldásában részesülni s válik ezáltal fogékonyabbá a nevelés és tanítás eme székségei iránt, melyeknek a középiskolai törvény megalkotásának az idejében is csak oly kevés szószólója akadt.

Rovatvezető: Dr. Kontúr Béla

A hörcsög.

Kozmák Venczeltől.

(Folytatás.)

Vokounka egy öreg néंबरrel ácsorgott az utca sarkán és bizonynal igen fontos tárgyalni valót tárgyalhattak, mert épen abban a pillanatban, mikor Drzak úr hörög melléből a kétségbeesett kiáltások törtek fel, Vokounka eskü formáján emelte fel a kezét, mire pletykázó társa megdöbbenve csapta össze kezét.

„Istenem! — sopánkodott Drzak, — azok úgy állnak ottan, mintha az ítélet nappját is ott akarnák megérni, és hogy motolálnak a kezeikkel, . . . bizonyára megint engem szapolnak, — Isten neki, megszoktam én már a megszólást!“

Végre tizenkettőt ütött a toronyóra, és délre harangoztak Vokounka összerendezett, keresztet vetett magára és sietve bicegett tovább az ebéd felé.

Az öreg Drzak is levette fekete húzispakuját és gyér, ősz hajjal borított fejét lehajtotta. — olyan volt, mint egy imádságba merült karthausi, tényleg azonban nem imádkozott, hanem a kiszolgáló némbert kímélte, nem tart-e még egy stícziót.

Vokounka benyitott a vasajtón:

„Dicsértessék! . . . szerencsés jó napot.“

„Lehetett volna, de most már nem lesz!“ — mondta Drzak mérgesen.

„És ugyan mért nem, tekintetes uram?“
 „Én nem vagyok semmiről tekintetes úr. — vágott szavába hirtelen Drzak — „én egy nyomorult koldus vagyok.“

„Ugyan, tekintetes uram“ — mondá az asszony, miközben az ebédet a rozoga asztalra állította — „ne beszéljen így, ne tegye magát neveltségessé.“

„Neveltségessé?“ szolt Drzak dühösen feléje fordulva. — „Azt hiszi, mert házam van, ezzel van már mindenem? Még a legutolsó napiszám is, legalább délben meleg levest kap, az enyém pedig jéghideg.“

„Ki tehet róla?“ — jegyzé meg gúnyosan Vokounka.

„Maga.“ — kiáltá ingerülten Drzak és felugrott.

„En? . . .“ — kérdé bámészkodva Vokounka és csipőjére tette mindkét kezét . . .

„Igenis maga!“ — pörölt tovább Drzak, „ha minden vénaszszonyval nem állana össze pletykázni, meleg levest kapnék és akként lehetnék, mint más emberiség ember, de magában nincs egy szikra könyörületesség egy beteg ember iránt, pedig jól tudja, hogy egy kis meleg volna leghatásosabb gyógyszerem, ez tudtána föl legjobban.“

„En legyen könyörülettel maga iránt?“ — felelé Vokounka. — „Hát könyörülettel maga irányomban? Hét krajczárért kell szolgálom naponként háromszor: van az úrnak lelke? Reggel eltöltök egy órát, délben egyet, este a harmadikat, ez három óra, és három órai munkáért kapok 7 krajczárt és még így maga kívánja, hogy könyörülettel legyenek?“

„Minek piszmog annyit?“ — válaszolja Drzak — „ha kissé iparkodnék egy negyed óra alatt elkészülhetne, és így szeretném magam is, — de maga nyomorék és még hozzá lusta is, azért veszteget el annyi tömérdek időt.“

Ez dühbe borította Vokounkát. — A mennyre bírta kiegyneseletét és szinte kiabálta: „Elég szégyen és gyalázat, hogy olyan gazdag úr, mint maga, nem tart más eselédet, hanem egy csúmpás öreg asszonyt! Hogy lábamra bicegtek, arról nem tehetek, — ez Isten csapása, — dicsértessék az Ő szent neve, — de maga tehet fősvénységeért, a mely bűn!“

„Mit — mit?“ — hebegé Drzak — „én fősvény?“

„Igen és pedig milyen szugori! Pfüj, szégyen, az egész város magáról beszél! Ha olyan volna, mint más tisztességes úr, élhetne a feleségével úgy mint más, de ezt is elkergette csupa fősvénységből, mert rangjához illően akart élni: — ugyazt tette fiával, — most pedig jól esik, ha egy nyomorék, vén asszony gondolja, mert egészséges embert nem akar megfizetni.“

Erre már kifakadt Drzak és az ajtóra mutatva, így rivalt az öreg asszonyra: „Takarodjék vizért, mert különben csendőrt hívok.“

„Elmegyek, de azt előre mondom, hogy ma utoljára! Nem szolgálom tovább, inkább koldulni megyek vagy éhen halok.“ — Ezzel vette a korszót és dühösen becsapva maga után az ajtót kibicegett.

„Borzasztó, — borzasztó.“ — sóhajtott Drzak és az asztalhozült. — Elővette a leveses csészéjét és belenézett: „Innen is már jóformán türesen küldik a csészéket, — és milyen híg, — mindössze hat gyöngy úszik rajta.“ — És ekkor elővett egy kis mécesest, és a leve sziradékát óvatosan leszedve a mécesbe öntötte, melylyel este pillanatnyira világítani szokott. Ezt végezvén, hozzá látott az evéshez!

Alig kezdé Drzak sovány ebédjét kanalazni, valaki kopogtat az ajtón.

Az öreg szugori megjáé, mintha rablót sejtene, a kést, melyet épen akkor ragadt fel, görcsösen szorította markába „Tessék“ — kiáltá, szemeit az ajtóra függesztvén.

Elökélően öltözött úr lépett be.

„Te vagy!“ — szólítá meg nyugdácseelő hangon Drzak. — „Pénzt akarsz megint.“

„Nem. — Nem vagyok bolond, hogy magához jöjjeék pénzt kérni“ — válaszolta az előkelő úr, miközben gúnyos mosoly vuult el ajkain. — „Szomorú hírt közölni jöttem.“

Az öreg Drzak kíváncsian mereszté rá szemeit „Csödöt mondott valaki?“ — kérdé szavába vágva.

Az úr még gúnyosabban mosolygott, és kezével oly mozdulatot tett, minha e tekintetben is meg akarná nyugtatni a fősvényt — majd folytató: „Ma reggel drága édes anyám az Úrban elszenderült: — Halálos ágyán szívből megbocsátott magának, és kért, hogy miut férjét, hívjam meg temetésére.“

A fősvény nagyot sóhajtott, — de szemeiben az öröm sugara villant meg. — „Végre mégis csak meghalt!“ — Kissé elgondolkozott, majd fejével bólogatva szomorúan megszólalt: „Az örök világosság fényeskedjék neki és bocsásson meg mindent, a mit ellem vétett. — Mint egy galambpár élhetünk volna együtt, ha nem lett volna olyan tékozló. —“

„A megholtak hagyjon békét“ — mondja a fiú erélyes hangon. — „Nem azért jöttem, hogy igazságtalan vádjait hallgassam, hanem kérdezni jöttem, akarja-e legalább a végtisztességet megadni — akarja-e tisztességesen eltemettetni?“

„En“ — szabadkozék az öreg. „En? nálam halt meg, hogy én viseljem a temetési költségeket? a kinél meghalt, az gondoskodjék eltemettetéséről is.“

„Azt hiszem, hogy ezt tenni magának illenék.“ — mondá a fiú nyomatékkal — „sok tereferelő száját be lehetne ez által tapasztani.“

„No igen, azt tudom, az lenne a legjobb, ha a temetést én fizetném. — mert a roszszájuk megint rúkezdik a szokott nótát, hogy fősvény vagyok. — de hol vegyem a pénzt?“ Elég gondot adott nekem az a 600 frt előteremtése, mit évi járadék gyanánt kellett fizetnem, saját szájamtól vontam el: — hisz látod, milyen az én ebédem! . . . Nem is hiszem, hogy tovább gyöztem volna! . . . Ehe. . . . Istenem megint az a köhögés! Valóságos Lázár vagyok és senki csak rám sem hederít! . . . Miért nem jött, mikor végső óráit közeledni érezte, hogy a mint illik, nálam halt volna meg?“

„Ehen“ teszi hozzá fájalmasan a fiú — Az öreg Drzak úgy tett, mintha ezt nem halotta volna és fia előkelő öltözékére tekintve, mondotta: „Te olyan vagy, mint valami báró; ugyan hol veszesz annyi pénzt.“

„Hja — ez az én titkom!“

„Titok? — No igen minden kufárnak megvan a maga titka, a tiedet nem akarom kutatni, — oh nem! De lásd, édes fiam, ha neked oly jó sorod van, temetted el anyádat magad“

„Ha maga temettetné el, kevesebbe kerülne.“ — jegyzé meg a fiú czélzattal.

„En, hidd el, szives örömet megtenném, de épen most nem rendelkezem készpénz tölött.“

„No jól van, majd eltemettetem én! Hát a temetésre eljön-e?“

„Ugyan, aranyos szívem, hogy mennék? Nézz csak meg! valóságos Lázár vagyok, nem voltam már kinnt — az idejét sem tudom. — Csak temessétek el magotok, majd én itthon imádkozom érte. . . . No és nem maradt utánna semmi pénz? Hisz 600 frtot adtam neki évenként, — borzasztó összeg ez, — ennyit csak még sem tékozhaltott el!“

A fiú izgatottan nézett körül a piszkos szobában és ránczba szedett homlokkal így válaszolt: „Nem tudom, még nem vizsgáltam meg a hagyatékok.“

„Úgy hát csak vizsgálj át mindent alaposan! — kár, hogy magam nem lehetek ott, — ez az átkozott betegség! Minden zugot jól kikutat, meglátod, hogy találsz pénzt, — ebből aztán fizesd ki a temetési költségeit.“

„Jól van“ mosolygott a fiú keserűen „a mit találok, majd elhozom magának. No Isten vele“ — és kezet sem fogva, távozott.

„Ezt szerencsésen leráztam a nyakamról“ lélegzett fel Drzak, majd önmagához beszélve: „Csodálom is, hogy oly könnyen engedte magát elutasítani. . . . Hát az öreg elpatkolt, — kár, hogy évekel ezelőtt nem tette, ezeket takaríthattam volna meg. — No csakhogy már egyszer jön“ szolt az épen belépő Vokounkához, „már majdnem szomjan veszek. Hamar vizet.“

„No no, talán csak nem ég a ház?“ — hiszen még nem is ebédelt. — Miért nem eszik ma? Úgy látszik mégis fájjalja a felesége halálát.“

„Már maga is tudja?“

„Hogyne tudnám?! Mindenütt azt beszélük, — meg azt a fiatal urat is láttam innen elmenni, bizonyval a temetésre hívta.“ Drzak igenlőleg intett és a pohár után nyúlva, mohón kezdett inni.

„Elrakjum“ kérdé a kiszolgálónó s a tányérokra mutatott.

„Nem, — ne merjen hozzányúlni“ kiáltott rá a fősvény ijedten, „látja hogy még nem ettem, fiam feltartott“ — és nagy étvággyal fogott az evéshez.

Vokounka oldalt kis távolból fél szemmel nézte és kezeit ölében összekulesolva, fejével bólogatott, majd megszólalt: „Ugyan

milyen természete van magának, — soha ilyet! — A felesége még alig hunyta le a szemét, maga pedig a legjobb étvágygyal eszik.“

„Hogy abban a folytonos fecsegésben magának oly öröme telik“ mordult rá Drzak: — „Elég baj az, hogy nekem is csak ép úgy kell ennem, mint másnak.“

„Hiszen enni mindnyájunknak kell“ beszélt tovább az öreg asszony, „de azon csodálkozom, hogy neje a ravatalon fekszik, és maga tud enni. En, mikor boldogult férjem meghalt, — Isten adjon neki örök nyugodalmat — én három napig egy falatot sem bírtam enni. Igen, mert elvesztét szívemből éreztem.“

„Hallgasson már el“ rivalt rá Drzak, — „rakja ezt félre. Azt a darab répát ne egye meg, az jó lesz vacsorának.“

„Ugyan ne féljen már, ki enné ezt meg!“

„Hát látta fiamat elmenni?“

„Láttam?“

„És hová ment?“

„A Móríc zsidóhoz?“

„A Móríc zsidóhoz?“ csodálkozott az öreg:

„Ugyan mit akarhatott ott, Vokounka nem tudja?“

„Már hogy tudhatnám?“

„Vokounka, legyen oly szíves, ha haza megy, nézzen be Mórícához és mondja meg neki, hogy látogasson meg.“

„Hát még mit nem kíván, hogy merre szaladgáljak? Hiszen már felmondottam a szolgálatot.“

„No az ugyan szép volna magától, hogy épen most hagyjon magamra, mikor a feleségem meghalt, ne csináljon bolondokat, csak menjen el Mórícához, ezért kap külön két frtot. — Este pedig jöjjön el megint, — délután orvos jön hozzám, — jaj már megint az oldalomba nyilalt, — valószínűleg szükségem lesz valamire.“

* * *

„De gondolja meg Drzak úr, hogy nem régen adtam 8000 frtot, és már újra 2000-et akar“, — mondja Móríc zsidó, miközben ravaszul tekint a fiatal Drzákra.

Az öreg fősvény fia, midőn atyjától elment, miután ez anyja temetésére pénzt nem akart neki adni, egyenest a Móríc zsidóhoz ment, kitől gazdag örökségére előleget szokott felvenni. — Az öreg Drzaknak erről sejtelve sem volt és sokszor törte a fejét azon, honnan veszi fia, — ki hivatalnok volt valami banknál, — a pénzt arra a finom ruhákra és úriás életmódra.

A zsidó megjegyzésére mosolygott a fiatal Drzak és felemelte fejét mondván: „Talán nem nyújt elég biztosítékokat az örökségem?“

„Oh igen“ hajlongott a héber udvarianus, „tudom, hogy tisztes anyit kölcsönözhetek aggodalom nélkül és teljes biztossággal, de“ . . . és összeránczolva homlokát, rövid vártatva így folytató: „Atyja-ura még soká, — nagyon soká élhet, és így mikor jutok én pénzemhez?“

„Kopasz mentség! Maga is nagyon jól tudja, mit mondtak az orvosok, hogy atyám vízkórban szenved, minden perczben meghalhat, és legteljebb öszig bírja. — Tudom, miért akadékoskodik, hogy nagyobb összeget írjak alá, mint kapok. Hát jól van, aláírok 3000-et, csak adjon gyorsan pénzt, mert sürgős szükségem van rá, — temetésre kell.“

Móríc zsidó elégültlen mosolygott és fejét balvállára hajtva folytató: „Becsületszavamra mondó, ön valóságos gavallér, önnel beszélhet az ember. — De higyje el, a legnagyobb örömmel odaadnám a pénzt mindjárt, haem Isten a tuum, nincs 100 frtom sem. De azért ne aggódjék, estig valamiképen előteremtem a 2000 frtot és amint besütétedik, elviszem; nem kell mindkinek tudni, hogy a Móríc zsidó önhöz jár.“

„Jól van, bízom magában.“

„Alázatos szolgálja“ hajlong a héber, „szolgálatjára mindenkor kész vagyok.“

A fiatal Drzak emelt fővel távozott, a zsidó pedig az ablakhoz állva a semmiségbe bámult, — egyszerre azonban elneveti magát és így szól magához: „Móríczlében, ez nagyszerű ötlet“, miközben örömetlenül dörgölé kezeit. — „Ez megölheti a vén fősvényt.“

Valaki kopogott.

„Lehet“ kiáltott a zsidó.

Az öreg Vokounka jött be.

A zsidó csodálkozva nézett rá: „Isten hozta, Vokounka, ugyan mit hozott nekem?“

„Drzak úr tisztelteti és kéri, hogy jönné egy pillanatra hozzám.“

„Drzak úrhoz? ugyan nem tudja mit akar?“

„Megtudta, hogy az ifiúr ide jött és szeretné tudni, mit csinált itt“ változott az anyóka.

„Mindjárt elmegyek, köszönöm a fáradságát. — Timilében“ kiált be a szomszéd szobába, „légy oly szíves, gyere csak ide, én egy percre elugrom.“

Móríc, míg a piaczon átment, fejével bólintgatott és kezeivel hadonázott, mint ha valakivel beszélgetne, — egyenesen Drzak ablakának tartott. — Az öreg Drzak senkit nem bocsátott magához, csak a kiszolgálónót és adósait, ha pénzt hoztak, egyebként mindenkivel az ablakon keresztül érintkezett, mert félt, hogy szobájában agyonütik és kirabolják. Azért ment Móríc is egyenesen az ablakhoz.

„Van szerencsém, jó napot kívánok“

„Oh! Isten hozta, Móríc úr! bocsassa meg, hogy terhelem,“ mondja Drzak, az ablakon keresztül kezét nyujtva.

„Oh kérem örömmel, — mivel szolgálhatok?“

„Szeretnék magával néhány bizalmas szót váltani. — Tessék, kérem, szegényes szobámba fáradozni.“

A zsidó elbámult ezen a nagy megtiszteltetésen, és készséggel engedett a meghívásnak. — „Kérem, legyen szíves maga után betenni az ajtót és helyet foglalni, a hol tetszik.“

„Köszönöm szépen“ hajlongott a zsidó és leült, majd körülnézve a piszkos szobában, kérdé: „Hogy van, tisztelt Drzak úr?“

„Ne is kérdje! Nézze nyomorult testemet, — hogyan lehetne ily nyomorúság csak rosszul? — és hozzá még az a szerencsétlenség.“

Talán már szintén hallotta?“

„Hogy a neje meghalt? Igen hallottam, fogadja őszinte részvételem.“

„Köszönöm, köszönöm. Oh ez a csapás érzékenyen talált! — kitől tudta meg?“

„A fia nálam volt.“

„Az én fiam“ kérdé Drzak, mintha csodálkoznék, — „mit csinált az magánál?“

„Hivatalos dolgunk volt“ mondja odavetőleg Móríc.

„Hivatalos dolog? Magánál?“ firtatja tovább Drzak, kémkedve nézve a zsidóra: — ugyan, ha szabad kérdezmem, mitéle hivatalos dolog volt az?“

„Az nem tartozik ide“ mosolyog Móríc ravaszul.

„Móríc úr, maga titkol előttem valamit; — kérem mondja meg, mit keresett fiam magánál? Mondja meg őszintén és tartózkodás nélkül. — Atyja vagyok, talán jogom van kérdezni, mit csinál a fiam?“

„Mondom, egészen nem ide tartozik“ mondá a zsidó. — De ha épen érdekl, megmondom, miért ne? — Fiaának szüksége van pénzre és engem kért, adnék neki kölcsönt.“

Drzak összereszt: „Mit? kölcsönbe szed pénzt?“ kiált fel ingerülten.

„Hát talán van abban valami“ csodálkozik Móríc, — „ki nem szorúl ma hitelre? Mindenki tartozik valakinek.“

„Es sokat kért-e?“

„Három ezeret.“

„Három ezeret?! — mereszté szemeit Drzak és kezeit összecapta. „Az rengeteg pénz! De talán csak nem adott neki?“

„Miért ne?“

„Ember, bolond maga?“ lihegé Drzak. „Hisz az kész koldús, nincs annál semmi biztosíték!“

„Majd örökök“ veti oda a zsidó.

„Ki után?“ kérdé az öreg zavart kétségbeeséssel.

„No hát — maga után“ felelé gúnyos mosollyal a héber.

„Ah, ah, — örökségére — az én hagyatékomra csinálja az adósságot!“ nyögte Drzak és kezeit mellére szoritva, fejét lehajtotta és egész testében összeroskadt, hogy olyan volt, mint egy holttestem.

Móríc megjédt és kiszaladva a piaczra, elkezdett kiabálni: „segítség, segítség! az öreg Drzak haldozik.“

Szerencsére Vokounka a kiszolgálónó, nem messze állott egy másik vén asszonnyal, taglejtésükről ítélve, rájuk nézve nagyon fontosat beszélvén

„Vokounka“ kiabált rá és kezével integet a zsidó.

„Mi baj?“

„Hamar jöjjön ide, Drzak úr rosszul van.“

Vokounka töle telhetőleg sietett, és a zsidó után bement a fősvény szobájába, — hol Drzak az öreg karszékből eldőlvé feküdt, feje lehorgasztva, homlokáról hideg izzadság csorgott és keservesen nyögött.

„Orvost“ nyögéscselte fájdalmas hangon.

„Istenem, milyen maga! csapta össze kezeit Vokounka. — „Mi baja történt oly hirtelen? hisz az elébb még oly fürge volt mint a hal.“

„Orvost“ nyögte újra Drzák.

„Ne jajgasson maga is itt annyit, hanem siessen orvosért“ szólt hirtelen a zsidó.

„Melyikért“ kérdé Vokounka.

„A melyik legolcsóbb“ susogja a beteg.

„Menjen a legközelebbihez“ mondja mormogva Móricz. —

— „vagy várjon csak“ teszi hozzá gondolkozva „maradjon maga itt, majd én szaladok valamelyikhez.“

Néhány percz mulva az orvos megjött. — A beteg mindkét karját fejeje tártá, mint valami koldus és esengve nézett arczába.

Az orvos hozzálépett: „Van szerencsém Drzák úr, — mi a baj?“

„Óh rosszúl, nagyon rosszúl vagyok, tekintetes orvos úr! Szivemet oly görcs fogta el, azt hittem mindjárt megreped. Azután nincs lélekzetem, nagyon gyöngye vagyok! óh jaj!“

„Bizonytal neje halála nagyon megillette“ mondja az orvos.

„Igen“ nyögte a fősvény, fejével is intgetve.

„Óvakodjék mindenféle felindulástól“ „tanácsolta az orvos, mert ez végzetes lehet, — nyissa fel ruháját, majd megkopogtatom.“

Drzák felállott és az orvos figyelmesen megkopogtatta minden oldalról.

„Ugyan — Drzák úr,“ mondá az orvos és fejt rázta, midőn a vizsgálatot befejezte, „hogyan lehetett ezt annyira elhanyagolni? Maga vízkórban szenved és pedig a legveszélyesebb fokban! Hm, hm, most már nehéz a jó tanács.“

„Végem van?“ szepegett a fősvény és sóvár pillantást vetett a kincseit rejtő kamrára.

„Még nem egészen, de azt mondhatom, hogy a betegség komoly, minden újabb felindulás nagy mértékben veszélyes. — Ha tanácsomra hallgat, reményilem — még megmenethetem.“

„Oh aranyos orvos úr! Beszéljen, mindent megteszek.“

„Jól van. Mindenekelőtt más lakásba költözködjék, mert ez fölötte egészségtelen.“

„Más lakásba? ugyan hová?“

„Van szép nagy háza, ebben csak akad egészséges lakás.“

„De hát azok mind ki vannak adva“ válaszolta Drzák zavartan.

„Mondja fel valamelyikét.“

„Azt nem tehetem, ellenségeskedésbe nem akarok jönni senkivel.“

„Lári-fári! megtette maga többször is, és akkor nem jutottak ilyenek az eszébe.“

„De most mind csupa tisztességes lakóim vannak: tényleg egyiknek sem mondhatok fel.“

„Ugy hát maradjon itt, és pusztuljon el“ fakadt ki ingerülten az orvos.

„Ne haragudjék, orvos úr.“ Lássá, öreg és szűkölködő ember vagyok, minden krajczárra szükségem van, de ha mégis szükségessé nek látja, átöltözködöm, igen azonnal, a mint lehet.“

„Erre elkerülhetetlenül szüksége van“ mondá az orvos határozottan. — „Azután pedig fogadjon valakit, aki ápolja.“

„Itt van az öreg Vokounka.“

„Az nem elegendő. — Most gondos ápolásra van szüksége, legalább egyelőre, míg kissé magához jön.“

„Vokounka derék és megbízható asszony“ mondá a beteg.

„És olesó“ — teszi hozzá gúnyos mosolyal az orvos. —

„Ha életét meg akarja menteni, nem szabad sajnálni a pénzt. — Most ágyba nem fektetik, legjobban lesz a karszékben ülni, de kell, hogy éjjel-nappal mellette legyen valaki. — Nem volna jó, ha fiához költözködnék?“

„Az egész viláért sem!“ kiáltott felegész testébe megrendülve az öreg.

Az orvos csodálkozva tekintett rá, majd összeránczolva homlokát folytató: „Ha nem akar a fiához menni, úgy vegyen magához egy irtalmas nővert és rendezzen be magának minél előbb tisztességes háztartást.“

Drzák igenlőleg bólingatott fejével! „Irtalmas nővert?“

„Igen és pedig azonnal. Majd annak megfogom mondani, mire van szüksége, az ő rendelkezéséhez tartsa magát, és meglássá, hogy jobban lesz.“

„Ez reugeteg pénzbe fog kerülni“ jajgatott Drzák.

„No de legyen esze!“ mondá rábeszélőleg az orvos „péznem segít baján! Majd a mit az irtalmas nővér ajánlani fog, azt hozassa magának a vendéglőből; ha meg akar gyógyulni, ne ki-mélje a költséget.“

Drzák nagyot nyögött.

„Majd írok egy rendelvényt, csináltassa meg a gyógyszerertárban és azt kezdje mindjárt szedni, — maga — hogy is hívják?“ szólítja meg a kiszolgálónót.

„Vokounka“

„Néhány percz mulva jöjjön a gyógyszerertárba, itt pedig fittsön be, hogy ez a nedves fal kissé száradjon. Most pedig Isten vele, Drzák úr! Az irtalmas nővér után magam nézek.“

„Mikor?“

„Azonnal.“

„Oh ne, kérem, ne azonnal! Hisz már úgyis könnyebbültem érzem magam, — csak legalább reggelig hagyjon magamra. — Vokounka majd befűt, elhozza a gyógyszereket és hoz vizet, bezárja az ablaktáblát, és én bizom az Istenben, hogy reggelre nem lesz bajom. Csakis reggel küldi el azt az irtalmas nővert, úgy-e megígéri, orvos úr?“

„En nem bánom, majd magam jövök el vele.“

Mikor az orvos elment, kétségbeesetten csapta össze kezeit Drzák. „Ez az orvos megöl! Minek az irtalmas nővér, minek más lakás? — Vokounka ne fűtsön már, elég meleg van itt. Menjen azokért a gyógyszerekért, és kérdezősködjék valahol, miibe kerül ilyen irtalmas nővér naponkint. „Mire jutottam! — Itt van pénz, hozzon gyertyát is, de jót, ne olyas valamit, a minek azonnal vége van.“

A mint este Vokounka a vas-ablaktáblát betette, Drzák nagy óvatossággal zárta el hajléku ajtaját, égő gyertyával kezében a mellékkamrába ment, hol kinyitva a Wertheim szekrény ajtaját, szemeiből öröm és meglepetés sugárzott, a mint meglátta az értékpapírok és kincsek halmazát. — A bársonyszekrére ült a szekrény elé, és reszkető kézzel kotorta elő papírjait egymásután, mindeniket figyelmesen megvizsgálta, és újra óvatosan vissza tette. — Daczára annak, hogy lelegzete hörgött, homlokáról hideg verejtek csurgott, arczán mégis a boldogság mosolya játszódott. — A mint papírjait átnézte, egy kisebb retesz ajtót nyitott ki, itt fénylő aranyak voltak. — Ezek voltak kedvencei. Soká nézte, — majd megszólalt és úgy beszélt hozzájuk, mint atya gyermekéhez:

„Hogy vagytok, szép kedveseim? Ti nem is hiszitek, mennyire szeretlek. — Nálam csak jó dolgokat van, de ha majd más guzdát kaptok, az nem fog annyira becsülni, az majd széjjel szór.“ Erre elszomorodott az öreg fősvény. — fejét szomorúan lehorgaszta, és soká-soká merengett, — végre pedig kétségbeesetten felsikoltott. Szemeiből keserű könnyek csordultak ki, térdre hullott pénztára előtt, és megölelve a nehéz, tüzmentes szekrényt mindkét karjával, mintegy imaszerűen mormogta:

„Oh drága aranyos mindennem, mennyi gondot okoztal nekem, — mennyit dolgoztam, szenvedtem miattad . . . éjjel-nappal fáradtam és most az a tékozló fiam kapjon meg! — Már most is tele adóssággal! Oh, óh! Te kegyetlen, akarod véretem? odaadom. — csak ezt ne, — az én aranykáimat? nem, Istenem, miért büntetsz annyira, miért adtal tékozló fiút! — Oh mivel vétettem oly nagyot ellened?“

Az öreg feje lehanyatlott a szekrényre, melle pedig görcsösen zibált. . . .

Midőn reggel az öreg Vokounka Drzák ajtaján kopogott, belülről semmi választ sem kapott. — Azonnal lármat íttót, az ajtót feltörték és az öreg Drzákot kincses ládája előtt holtan találták. — Dermét ujjai a szekrény ajtaját oly erővel tartották, hogy csakis nagy erőfeszítéssel lehetett onnan lefejtetni.

Epen úgy, mint az én esetemnél a béres csak hosszas vesződség után tudta letépni a hörcsögöt kabátomról.

Szegény istenadta Drzák. — A kincsek módnélküli szeretete elszakította őt itt e földön nejtől, el a fiától, minden elv és boldogságtól. — és a túl világon mit remélhet? . . .

Borzasztó arra gondolni is, — kinek, ki itt e földön szolgált, kell, hogy ettől keresse boldogságát a síron túl is.

Vajjon az a tőke, a csillagok felett olyan értékkel bír-e, mint itt a földön?

Azért mondom: szegény, istenadta Drzák.

És ilyen Drzák-féle sokkal több van a társadalomban, mint azt gondoljátok.

Csehből: M.

IRODALMI RÖVID HÍREK.

(Folytatás a melléklet 156. oldalról.)

Megjelent Katholikus Szemle. IV. kötet 4. füzet. Tartalma: A vallás eredete és fejlődése Dr. Mihályi Ákostól. Az új álláspont, módszer és irányelvek az etikában Dr. Bogárné Istvántól. Részletek a nyelvújítási harc történetéből Takáts S-tól. Mohère élete és munkái Dr. Rada Istvántól. Időszaki Szemle. Darboy érsek végnapjai Dr. Karácson J-tól. Vatikáni Magyar Okirattárism. Pórn Antal. stb.

Bölcséleti Folyóirat. Szerkeszti és kiadja Dr. Kiss János. V. évfolyam 3. füzetét a következő tartalommal jelent meg: Elválasztható-e a morál a vallástól Lévy Páltól. Az etikai determinismus- és indeterminismusról Dr. Franciscy Lajostól. A mozgás és a mozdítási lényenti ismertetése Szabó Sadocustól. Az abszolút meghatározása Braun abbétól. Adalékok az anyag problémájához. Secchi és a természetbölcsesség Kozáry Gyulától. A bölcsellettudomány a budapesti egyetemen az 1890–91-iki I. félévben. Lényenti műzők Dr. Kiss Jánostól.

Isten igéje szent beszédekben. Szerkeszti Jagicza Lajos ravazi lelkes. Kiadja és nyomtatja Buzárovits Gusztáv Esztergomban. Megjelent a XV. évfolyam 10. füzetét. Smidt Bélától, Ernyei Páltól. Belezna Istvántól és Nemeskey A-tól hoz predikációkat. Ára egész évre 2 ft.

Téli esték. A keresztény családok lapja. Szerkeszti Bodnár Gáspár. A „Téli Esték” egy egész ivnyi tartalommal a téli hónapokban: november, december, januárius és februárius minden szombatján jelen meg s e négy óra az előfizetés díja csak 1 ft., mely Molnár János kiadóhoz Szatmárra küldendő, ki mutalványszámot is készséggel és díjtalanul küld. Az első szám már megjelent s változatos és élénk tartalmával mint az előző években, úgy ez idén is főleg az iparos osztály erkölcsi és anyagi érdekeit tartja szem előtt.

A Sz.-István-Társulat Naptára az 1891-ik évre. 31-ik évfolyam. Ára 30 kr. Tartalmát tekintve, melynek összeállítása Dr. Winkler József szerkesztés szakavatott ügyességét és tapintatos körültekintését dicséri, előkelő helyet foglal el a kalendáriumaink között, de a kepei és a kiállítás rendkívül gyarolók. A kalendáriumsínalón kívül még a következő írások szerepelnek benne szebbnél-szebb cikkekkel: Dr. Walter Gyula, Cziklay Lajos, Gyürkő Ödön, Dr. Kontúr Béla, Dr. Vargha Dezső, Dr. Robitsch, Lévy Mihály, Kürz Antal, Gabler Lajos, Csernik Alajos, Rosty Kálmán, Pápai, Hummer Nándor és Marosi J.

Vegyes közlemények.

A ferula sumbul a kolera ellen. Az orosz kormány, mint az „Orv. Heti Szemle” 40-ik számában olvassuk, szakembereket küldött ki Azsíába, hol a kolera dühöng, hogy a ferula sumbul hatását a kolera-betegekre tanulmányozzák. A ferula sumbul növény, mely Turkesztánban tenyészik és a mint mondják, görccsellenes hatású. Hatása hasonlít a valeriánaéhoz és a moschuséhoz. (K. B.)

A mohok physiologiája. A mohok virágtalan növények. A moszatok-, gombafélék- és zuzmohoktól, melyeket thaluss-növényeknek is hívnak, az által különböznek, hogy a moh növényen látható már a levél és a szár.

A moh-félékre nagyon jellemző az ivadék-csere. A spórából fejlődik ki a moszatszerű, rendszeren fonál- vagy lepényalakú thaluss, melyből bimbózás útján jó létre az első ivadék: a moh-növény, mely az ivar-szerveket (archegoniumokat és antheridiumokat) hordja. Az archegoniumnak legkiválóbb sejtjéből (a megtermékenyített petesejtből) lesz a második ivadék: a moh-gyümölcs, a mely spórikkal teljes, nyelelt, tokszerű tartó, többé-kevésbé a szentelt víz hintőre emlékeztető.

A mohoknál gyökér nem fordul elő, hanem az gyökrszálak által pótolatik.

Az antheridiumok (a hímszervek) s az archegoniumok (női ivar-szervek) mindenkor a kifejlődött száron vannak és pedig vagy vegyesen vagy külön s így a mohok vagy kétlakúak vagy egy-lakúak.

Az antheridiumok rövid vagy hosszú nyelű, gömbölyded vagy buzogányalakú sejttestek, melyeknek külső sejttrétege zsákszerű falzatot képez, mialatt a belső szövet minden sejtjében egy-egy

spermatozoid képződik. Az antheridiumok a fejlődés zenithjén, csúszkon felrepednek és a spermatozoidaik anyasejtjei kilöknek s aztán a hímszálak is kiszabadulnak. A spermatozoidaik (hímszálak) spirálisan összegöngyölt fonalak, melyeknek egyik végük vastagabb és két hosszú, mellső végükön lévő csilló segítségével a vízben mozognak.

Az archegoniumok palackkalaku testek, melyeken hasat és nyakat különböztetünk meg. A has és a nyak egy a tengely irányban fekvő sejtstörök áthúzódot, melynek legalsóbb és legnagyobb sejtje a petesejt; a többiek sorát csatorna-sornak nevezik a bryológok. Ez a termékenyülés előtt nyálkás tömeggé változik át; a nyakon lévő legfelsőbb sejtek, az úgynevezett fedő sejtek szétfeszítettnek s a hímszálak egyesülhetnek a petesejttel, melyet a termékenyítés után fal vesz körül.

Az ivar-szerveket gyakran két oldalról pikkelyszerű levelek borítják, melyeket takaró leveleknek (involutum, perianthium) szokás nevezni. Nedvszálaknak, (paraphysis) ama sajtós szörkpézdőmennyeket hívjuk, melyek az ivarszerek alapján ülnek.

A megtermékenyített petesejtből fejlődik azonnal a második a spórát képző ivadék, a sporogonium. A lombos mohaknál az archegonium hasa, melyben a petesejt sporogoniummá fejlődött ki, tovább nő s az újon fejlődött sporogoniumot, mint s üveg (cylptra) veszi körül; később az egyes családokra nézve jellemző módon megreped s részint a sporogonium alapján, részint csúcsán függve marad.

A sporogonium előbb-utóbb egy rövidebb, vagy hosszabb nyelen ülő tokoeska alakját veszi föl; a spóra-képződéskor az anyag-sejtek négy részre oszlanak. A tokoeska belső szövetének azt a részét, mely a lombos mohoknál és az anthoceros-féléknél a spórák képzésben nem vesz részt, középszlopnak (columella) nevezik. Sok más mohnál a spóráképző szövet sejtjei nem lesznek spórákká, hanem úgynevezett rügő-sejtekké, melyek falain egy vagy két spirális irányban haladó vastagodást észlelhetni. A tokoeska ritkán marad zártva, a midőn is a spórák csakis korhadás után kerülnek elő, leggyakrabban az a sorsa, hogy négy helyen hosszabban felszakad; vagy pedig a tokoeska tetejéről kupak (operculum) válik le, mely a lombos mohokra jellegzetes.

A spórák alakjukra gömbölyűek, vagy tetraéderek. Sejt-hártyájuk két rétegből áll: külső- (exosporium) és belsőből (endosporium). Csírázás közben az exosporium megreped és az endosporium által bezárt sejt növekszik, oszlik és kifejlik a lemez- vagy fonálszerű prothallium (elő telep). Az előtelep csak addig él, míg a moh-növény saját gyökrszálaival nem táplálkozhatik.

Sok moh-növény szaporodása vegetatív úton történik az úgynevezett csírázó rügök által, melyek chlorophyllos sejtekből áll testecskéik. A lombos mohaknál a növény bármelyik részéből származhatik, előtelep, a gyökrszálak a világosság behatása alatt szintén átalakulhatnak fonál-teleppé. A leggyakoribb és tömegesen előforduló mohok ez úton sokasodnak és ritkán kerül sor termékenyítésre, tokoeska képződésre. (Dr. K. B.)

Köszönet és elismerő-nyilatkozat. Aláírottak kedves közléseit teljesítettük, midőn Nagy-Márton mezőváros nevében T. Hiltzer Péter cs. és kir. harangöntő úrnak Bécs-új helyben, az általa készített négy harang pontos időben való szállításaért — melyek mindegyike valódi mestermű — legmélyebb köszönetünket nyilvánítjuk. — Feleslegesnek tartjuk, hogy ezen mindenki által a legnagyobb mértékben s melegen ajánlott czéget mi is külön dicsérjük, csak egyszerűen a tények felemlítésére szorítkozván, megjegyezzük, hogy a fönnebbjelzett négy haragnál — 2800 kiló súlyban — a viszonylag rövid szállítási időhatár pontosan megtartott, továbbá, hogy a harangok hangja szigorúan és pontosan megfelel a megrendelt s megvizsgált zenészetileg tiszta D-Moll összhangnak (accord); a harangzúgás a képzelhető leggyönyörűbb és végre úgy a harangok alakja, valamint azok díszítése kitűnő és stilszerű. Kelt Nagy-Mártonban (Magyarország), 1890. június hó 18. Tisztelettel: Kerschbaum E. k. jegyző. Leitgeb József, m. k. bíró.

Egyházi Értesítő.

A herceggprimás ő Emja, e hó 4-én, a király ő felsége névünnepe, szentelte fel az általa nagy áldozattal létesített esztergom szent-györgy-mezői leányárvaházat. A tágas földszintű szép épület, melyben az árvaház el van helyezve, részben már néhány év óta áll, a mennyeiben a szent-györgy-mezői leányiskolákat foglalta magában. Most azonban jelentékeny bővülést nyert, úgy hogy 11 termet, 2 szobát és több melléképítményt tartalmaz. Az utcára néző főépülethez u. i. két hosszú szárnyépületet és a közepére a csinos kápolna emeltetett. Az épület a város egyik tágas utcájába emelkedik, és szabadon áll. Előtte árnyas fák sorakoznak, mögötte nagy kert érül el, a melynek egy jó részajászhely gyantán van feltartva. Az épület felszerelése minden tekintetben mintaszerű. Ugy a tantermek, mint az árvaláz egyéb helyiségei igen czélszerű, izléses burdorabokkal vannak ellátva. A hálótermekben vaságyak állanak párossával két sorban. Egyszerű példás tisztaságú ágyneművel látvak el a picinynek ágyai. A mosdóedények szintén erős festett bádógból készültek. Az étterem egy nagy, a bejárástól jobbra eső sarokhelyiségben van, négy hosszú asztalal 10-10 leányka számára. A ruhátárban hatalmas szekrények fogadják a belépőt, kit a szokatlan nagyságú szekrényeknél jobban lep meg a gazdag tartalom, melyet megpillant. Használó gazdag felszerelést látunk a termekben is, melyek a bejárástól balra fekvő szárnyépületben vannak.

A veszprémi volt plébános, Szabó Imre kanonokot Dr. Hornig Károly megyés püspök úr, az érdekekben megöszült férfiú saját kérelmére, a lekipásztori teendőktől felmentette, s helyét az új kanonokkal Rédey Gyulával töltötte be. A megyés püspök, szíve nemes sugallatának engedve, emez alkalomból, a következő igen meleg hangú elismerőlevelet intézte a lelépőhöz: Engedve bár sajnálattal a Nagyságod f. o. szeptember hó 6-ról kelt felterjesztésében foglalt kérelmének, midőn Nagyságodat tekintettel 65 éves korára és gyengélkedő egészségi állapotára, szék-városom plebanijának további vezetésétől. — melyet annyi lekipásztori buzgalommal, körültekintő okossággal és bölcs mérseklettel híveinek lelki üdvére s elöljáróinak megelégedésére öt éven keresztül oly dicseretesen teljesített — fölmentem, kedves kötelességemnek tekintem. Nagyságodnak a hosszú lekipásztori pályáján kifejtett buzgó, önzetlen s annyi önmeglagadással, áldozatkészséggel párosult működéséért főpásztori elismerésemet s köszönetemet nyilvánítani.

Szent-Endrén f. hó 5-én szép ünnepelvésséggel ment véghez a pálisz Vinczéről nev. nővérek kisdödovójának és leányiskolájának fölszentelése. Kratochvil Ferencz helyb. ügybuzgó plebanos közbenjárására hazánk bíboros főpápja Im. Simon János herceggprimás egy hétezer frtos házat velt meg egy kisdödöv és egy hat osztályú népiskola létesítésére, mely úgy külsejét, mint belsejét tekintve a mostani átalakítással nem csak Szent-Endrének, hanem még egy nagyobb városnak is díszet képezne. A kisdödöv helyisége s ezen kívül három iskolai-tanterem a kor legfokozottabb igényeit is kiél-

FRIEDL HUBERT

hirdetés-felvételi irodája kath. lapok és folyóiratok számára
Bécs, V, Matzleinsdorferstrasse 7. sz. a.
 van egyedül és kizárólagosan jogosítva úgy az osztrák-nagyr monarchia, mint egész Európából és Amerikából e lapok számára hirdetések felvenni.
 A szövegnek fogalmazása, a hirdelmények legczélszerűbb elhelyezése, valamint a Cliché (galvanos) beszerzése — a beszerzési áron — a legpontosabban teljesítelik.

PANNONIA szálloda

Budapest, VIII., Kerepesi-út 7.

A magyar kir. államvasutak központi pályaudvara közelében, — a nemzeti és népszínház között. — Lóvonatu közlekedés, telefon hálózat, az újkor igényeinek megfelelőleg, újonnan és kényelmesen berendezve.

A főtisztelendő papság legkedveltebb szállója.

A számos arany-és bronzéremmel kitüntetett
 üvegfestészeti utánzat

teljesen pótolja az üvegfestészetet.

Nyolczszáz különféle kép- és alampinta, rózsa, szegélyzetek stb tartós színben.

Kapható a magyar és társországi részére felállított egyedüli főraktárban:

GRADL F. ADOLF UTÓDA

papirkereskedésben BUDAPEST, IV., Hattyú-utca 18.

Ezen kitünően sikerült ó-német vallásos- és genre-kép utánzati lapok — a használati utasítás szerint — könnyen és tartósan feltapaszthatók mindenféle üvegtárgyra és változatos csoportosítással a legszebb ablakdiszítéseket adják.

Az utánzatok két ablaktábla közti illesztve vagy ablak eljéve, valamint varandakban alkalmazva a nap sugara t teljesen megórták, a jutányos ár ez könnyen készítes folytán pedig bárki által is beszerezhető.

Kitüntetva kitünő munka és jó árú.

Kitüntetve szép munká-rt.

KRISZTA és TÁRSA

a budapesti oltáregylet egyedüli szállító

Budapestben, IV. ker. Lipót-utca 21. szám.

Ajánlják dusan felszerelt raktárakat mindennemű római kath. és görög szertartású

miseruhák,

dalmatikák, pluvialék és felonokat, reverendák,

czimadák

egyházi s egyleti lobogók, egyházi szövet, damaszt, paszománt, rojt, bojt, brüsseli és czérna egyházi csipkékben, sz. szobrok, csillárok, kelyhek.

Monstranciák,

stációképek, fürkoporsók stb. stb.

Oltár, keresztuti

és más képek festését elvállaljuk; készítünk a legelőkelőbb művészek rajzai után

oltárokat,

szőszékeket, szent sirokat, keresztelő kutakat, bronz, china s valódi ezüst tárgyakat u. m. kelyheket, szaboriumokat, oltár, tabernakulum és fülgyertyatartókat, **szülő keresztet, pacifalékat** 3 és 4 hangu oltárcsengettyűket, füstölőket, tömjéntartókat.

Arany és ezüst himzészék bármely rajz szerint művészi-leg készülnek. — Tüzaranyozás vagy ezüstözés gyári áron saját gyárainkban legrövidebb idő alatt készülnek.

Megrendeléseket szegényebb egyházközségeknek részlet-fizetés mellet is eszközlünk.

Nem tetsző tárgyak visszavételnek vagy kicseréltetnek.

gitik. Az ünnepélyes szent-misé és a megragadó szentbeszédet Wola f k a Nándor kanonok és miniszr. osztálytanácsos úr mondotta: a fölszentelést pedig az esztergomi főegyházm. főtanfőügyelője, Roszival István kanonok úr végezte.

Lengyeltóiban octób. 2-án szentelte fel a község buzgó plebánosa Kommandinger Vilmos agr. Zichy N. János és neje báró Kra y Irma által emelt kised-óvodát és leányárvaházat. Az intézet, mely szép, egészséges platón épült s úgy a paedagogia, mint a hygienia minden kellékének a legapróbb részletekben is megfelel, a szürke-nénikék gondozása alatt áll. Az ünnepélyen jelen volt Brandis grófnő is a gráci anyaháznak fejedelmén asszonya. Sok oly bőkezű patronus s oly vallásos, buzgó, fáradhatlan úrnőt kívánunk Mária-oroszágának, mint minőt a grf. Zichy-ekben és Kra y bárónőben a boldog Lengyeltóti bír.

Német-Csernyán (Torontál megyében) folyó évi szeptember 28-án szentelte fel a helybeli esperes-plebános dr. Engelsz János a grf. Csekonics Endre magas kegyéből ott létesült, és a szent keresztírről nevezett irgalmas nővérek gondjaira bízott új elemi iskolát. Szent József oltalma alá helyezte a jámbor érületet az intézetet.

Palást község jötevőjének nevét vívta ki magának Dr. Palásthy Pál fölszentelt püspök és esztergomi kanonok, ki a községben 7000 forint költséggel új iskola épületet emeltett és az alkalmazandó osztálytanító fizetésére nyolcz ezer forint alapítványt tett.

A csergömi kath. legényegylet, melyet Dr. Prohászka Ottokár alapított, illetve hamvaiból új életre támasztott, új elnökök kapott. Dr. Prohászka úr ugyanis, spirituálisá válván, kénytelen volt a kedves állásától megválni. A hercegprímás Ö Emja, (in Nativitate B. M. Virginis) Eitner Elemér Ákos karkaplán urat nevezte ki utódjává, és így az ifjú egylet ismét ügybuzgó, áldozatkész kezekbe jutott.

Intézeti jubileum. Az esztergom-vizvárosi érseki növevelőintézet, e hó 15-én, ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját. Az intézetet Szechtovszky János biborok-hercegprímás alapította 1865-ben és vezetését a szatmári irgalmas nővérekre bízta. Az intézet, mely a miniaszerű régi papnyelvéde tágas épületében van elhelyezve, mint nevelőintézet egyike a legelsőeknek Magyarországon és kitünő hírnévnek örvend.

A kath. kör választmányja e hó 14-én d. u. 5 órakor választmányi ülést tartott a saját helyiségében. A gyűlés főtárgya a kath. nagyvilést előkészíteni hivatott százaz bizottság megválasztása leendett. A választmány azonban elhatározta, hogy mielőtt a névsort végleg megállapítaná, előbb megkérdezendőknek tartja a választmány tagjait, óhajtanak e beválasztatni. Az ekkép létesült százaz bizottság első feladata leend azután önmagát kiegészíteni, hogy így katolikus jeleseinél nagy része és a vidék is képviselve legyen.

A kalocsai növedék papság Sz. Ágoston-Egyletének 1889-90 évi működéséről, kimutatást vettünk E szerint az egyletnek 9 alapító, 20 tiszteltbeli, 77 pártoló és 29 működő tagja volt. Tartott az egylet 1 dísz-, 10 rendes- és 14 választmányi ülést. Beadtak a tagok összesen 43 munkát s ezek közül 38 az egylet munkái közé került. Szavaltat volt 32 s felolvasás 3.

MICSIK LAJOS

mézeskalácsos és viaszgyertya-öntő

Budapest, VII. Dohány-utca 31.

Üzletemben kapható legjobb minőségű, fehér és sárga viasz, viasztekeres, valamint szurok-fáklya, és legjobb viaszból készült fehér, sárga és barna szobapadló-máz és szobapadló-lakk.

Misemondó ruhák

bármely szertartás szerint, templomi és egyleti zászlók, menyezetek, keresztítak, — oltárképek ércz-és üveg-csillárok; valamint egyéb templomi felszerelések érczből, szabatos szolid kivitelben legújutányosabb áron megrendelhetők

Oberbauer Alajos utóda

magyarország legrégebbi egyházi szerek és zászlók gyárában

Budapest, Váci-utca 14-ik szám.

Alapítási év 1863.

Árjegyzékek és költségtervezetek díj és bérmentesen.

Schönbrunner X. Ferencz templomfestő

Bécs, IV. Victorgasse 23.

Ajánlja műtermét a díszítés festését szakmához tartozó bármely munka kivételére, úgy templomokban mint egyéb építményekben, a legegyszerűbből a legdisebbesb kiállításig.

Vázlatok, rajzok és költségvetések — utóbbiak szavatosság nélkül — minden t. megrendelőnek rendelkezésére bocsátatnak.

Gratzel Sándor

a főtiszt. kath. Papság bizományosa.

Bécs, I. Bauernmarkt 5

Ajánlja különlegességeit u. m.

GUILLOM-féle (Párizs)

oszt. cs. és magy. kir. szabadalmazott

ÖRÖK-LÁMPA

készülék

Ezen készülék az egyedüli, melyel 6—14-szer 24 óráig tartó egyaránt szépen s folyton égő örök-lángot nyerünk.

Az örök lámpa készülék ára 2 frt 75 kr., a szab. hél egy évi tartamra 1 frt 60 kr. 1 kl. elsőrendű olaj 50 kr.

Mint már jelezve volt, szétküldöm az olajat üvegedényekben hámozott kosáronadékkal 1 frt 75 kr., fonadékkal nélkül 1 frt 45 kr-ért s kerül 17 kiló készülék olaj a 50 kr. frt 8.50

Üvegedény hámozott kosáronadékkal frt 1.75

Vasúthoz szállítás frt — 30

Osszesen frt 10.55

17 kiló kiló készülék olaj frt 8.50

Üvegedény hámozatlan kosáronadékkal frt 1.45

Vasúthoz szállítás frt — 30

Osszesen frt 10.25

— Valódi méhviasz-gyertyák. —

A méhviasz tisztaságáért, minden küldeménynél 10-10 frittal kezeskedem és egy kiló 2 frt 75 kr

— Uj kitünő templomi gyertyák. —

Egy kísérlet eme szép gyertyákkal azonnal meggyőződött, hogy kitünően 1 frt 50 kr-ért a legjobb gyertyát kapni, mely nem füstölög s nem is folyik és a legfinomabb méhviasz gyertyáktól meg sem különböztethető. — Ezen gyertyákat szétküldöm

4—10-ig kilogrammonként 1 frt 55 kr.

10-15 fölé 1 frt 50 kr.

Díszes oltári lámpák.

Ezen lámpák díszesen és tartósan készíttők s a dús aranyozás folytán igen izlések; minek következtében számtalan elismerő nyilatkozat érkezik hozzám. Ára 45.—

Nagy templomok számára: 1/2-ad részsel nagyobb alakban, gazdagon díszítve és aranyozva 85.—

Tiszta összhangzó csengetyük 650

nagyobbak és finomabbak 850

Gyertya-gyújtó és ellottó száma 155

1 inszely Benzin üveggel 45

Olthopon néhez hallásnak számára (a gyónáshoz) valódi párisi készítmény 550

Díszes nagy, sekrestyébe való lavabó faszínre fényezve 450

Kegeyes adománygyújtó doboz, csinos lakattal 180

Szép, erős képosztó papi köpenyekhez, 140 cmtr. széles 450

Fekete la'árszüvel gyapjúból 120 cmtr. széles, legf. Merinó gyapjú 360

Gyóntató kézi-lámpa, csinos könnyű alakban fényezve 4 vastag kőszőrült üveggel 380

Díszes oltárszönyegek

ára a hozzáadott anyagmennyiség szerint számítatik, mintál bérmentve küldök — Tapestry-Szönyegek 68 centiméter széles méterje 2 frittól 2 fritt 40 krig. — Voulour (barsony) méterje 3 fritt 50 kr. — Ehhez virágbordur méterje 4.140 és valeur 2.10. az összes várrásért méterenkint 20 krt fizetek s csak annyit számítok.

Szerkesztői üzenetek.

Fülpástori szöszatok: az olasz radikálisokra vonatkozó: Összinté vallomások és az erdélyi Státus alapjára vonatkozó: Reflexiók jelen számunkból kiszorultak.

Kalocsa Pietisztikus = hitbuzgalmi. Az, hogy a világirodalomban más jelentményt tulajdonítanak e szónak, nem változtat a dolog lényegén. Nálunk a szó eredeti jelentésében veendő. Elvünk: adjuk vissza a szavaknak régi értelményüket — a mint Szentséges Atyánk oly bölcsen kívánja.

kath. könyvpiazz.

Ezen rovatban időnként hirdette lesznek a beküldött könyvek, hogy a kath. irodalomnak így is szolgálatot tegyünk. A régi könyvekből kirunk egy-egy példányt, e czélból, leküldeni. Új könyvekből a recenziós példányon kívül még egy példány beküldése szükséges.

Üdvözlő Mária című igen sikerült imakönyvének harmadik kiadására hirdet előzetést Dr. Walter Gyula Esztergomban. Finom angol-vászon kötésben, egyszerűbb díszítéssel 80 kr., rendkívül gazdag tábla-aranyozással és aranyfémekkel 1 frt 20 kr.: francia minták után készült egyszerűbb bőrkötésben vörös metszéssel 2 frt, gazdag tábla-aranyozással és aranyfémekkel 2 frt 50 kr., a legelőkelőbb kiállításban pedig 3 frt.

Kalauz, a nevelő-oktatás terén. Kath. pedagogiai folyóirat. Szerkeszti és kiadja: Regéczy József. Főmunkatársak: Concilia Emil, Boromisza István és Schulz Imre. Nagyszombat. Ára egy évre 2 frt.

Boromeus Kath. hitazonoklat havi folyóirat. Szerkeszti és kiadja Horváth Lajos győr-újvárosi plébános. Igen tartalmas és használható. Ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Sátoros csigány. Humorisztikus néprajz. Irta Zámolyi V. Mihály. Kapható a »Népnevelő« szerkesztőségében Budapest. Érsek-utca 6, sz. Ára 1 frt. Et erga sacra.

Bülszeletli Folyóirat. Szerkeszti és kiadja Dr. Kiss János. Ára 5 frt.

Montefeltroi Agoston milánói becsédei új német kiadásban láttak napvilágot. A fordító: J. Okic horvát ember. A fordítás sikerült. A könyv, melyet magyar kiadó adott ki, igen csinos. Fűzve 1.60; finom vászonkötésben 2 frt. Kapható: Rohácsék Zsigmond könyvkereskedésében. Budapest, V. templombazár 29. sz.

Dr. Kontár Béla Hegyműgűl. Elbeszélések és rajzok. Hunyady Mátyás intéz. 1889. Ára 1.10 kr.

Dr. Kontár Béla. Orgonaaág. Költemények. Hunyady Mátyás int. Ára 1.10 kr. Mindkettő bérmentve lesz megküldve.

Magyar Szemle Egyetemes társadalmi és irodalmi folyóirat. Szerkeszti: Kaposi József. Megjelen minden vasárnap. Negyedévre 1.50 kr.

Népnevelő. Szerkeszti és kiadja: dr. Komlóssy Ferencz; kath. nevelésoztatásiügyi lap. Megjelen minden szombatban. Ára negyedévre 1 frt.

As Órangyal képes gyermeklap. — A pondal szerkesztett gyermeklapocskát ajánljuk a katolikus szülők, tanítók és iskolaigazgatók figyelmébe. — Ára egész évről 80 kr., fél-évről 40 kr. Szerkesztő-kiadója: Weinger Ernő tanítóképző intézeti igazgató Győrött.

Rend. 9—5 Ord.

Fogorvos Barna Zahnarzt

IV., Váci-utca 24. Budapest, IV., Váci-utca 24.

Rend. 9—5 Ord.

** Alapítottott 1793 **

** Alapítottott 1793 **

Ifj. Giani Károly

templomi szövet, egyházi szerek, zászló és műhímezési gyáros
Bécs, VII. Westbahnstrasse 21.

ajánlja a ft. Papság beszes figyelmébe tökéletesen stilszerű és művészies kivitelű egyházi szereit, mint: csulákat, dalmatikákat, pluvialekat, teljes órnatúsokat, szertartási tárgyakat és zászlókat, azon tiszteletteljes kéréssel, miszerint gyártmányaim szives megrendelése esetében, egyedül a fent jelzett czimet kegyesked-

jének használni, minthogy

külön főrakárt

nem tartok.

Dús tartalmu képes árjegyzékek díj- és bérmentesen küldetnek.

GAVORA JÓZSEF

az 1885. évi budapesti orsz. kiállításon „kitűnő munka- és jó ízlésért“ a kiállítási nagy éremmel kitüntetve.

Budapesten, IV. ker. Váci-utca 17. sz.

Ajánlom dusan felszerelt raktáramat:

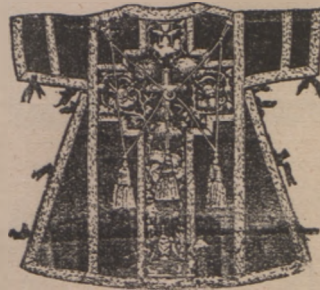
egyházak és kápolnák berendezéséhez

szükséges tárgyakból a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben Nevezetesen:

Miseruhákat

Pluviale, Dalmatica és Ornátusokat

Egyházi és társulati lobogókat.

szent szobrokat, csillárokat, ciborium és kelyheket,

fali- és oltár-gyertyatartók és oltár-lámpákat,

Monstranciák, stáció-képek, oltárok, úrkoporsókat,

Pontosságomat több százra menő elismerő levéllel bizonyíthatom.

Árjegyzéket és költségvetéseket kivanatra bérmentve küldök.

Lourdesi Mária

művészies sziklabarlangban, szolid és tartós kivitelben.

A szobor ára barlanggal:

szobor nagyság	egyag alak	fa alak
100 cmtr	75 frt	90 frt
75 "	40 "	58 "
63 "	30 "	42 "
56 "	20 "	35 "
45 "	10 "	25 "
35 "	7 80	18 50
26 "	5 50	14 —

Barlang szobor nélkül nagyság szerint.

Fraiden János
faragvány-készítőWaidhofen ad Ybbs
(Nieder-Österreich.)

Hirdetéseket

lapunk részére

elfogad a

kiadóhivatal.

BUDAPEST

V. Lipóttér 9.

MAGYAR SZEMLE

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

megjelen minden vasárnap másfél vagy két nagy ivben.

A MAGYAR SZEMLE közül *elbeszéléseket, vidám rajzokat, költeményeket, esztetikai és kritikai dolgozatokat, társadalmi jellemzéseket, és irányzatképeket.* — A MAGYAR SZEMLE kiváló munkatársak díszes sorával, szellemének erejével és bátor fellépésének következetes irányával a legméltóbban képviseli a magyar szépirodalmat. A MAGYAR SZEMLE rendkívül változatos, sokoldalú és gazdag tartalmával a legkellemebb szórakozást nyújtja minden művelt olvasónak, egyeseknek és egész családoknak. Élvezetes olvasmányt találhat a lapban mindenki, *s a fiatal lányoknak is kézbe adható.* A MAGYAR SZEMLE irodalmi, társadalmi közéleti mozgalmainkat, a nemzet és a világ eseményeit röviden ismerteti, tárgyalja, bírálja, *tehát nemcsak mulattat, de utjékoztat is.* — A MAGYAR SZEMLE nagy gondot fordít rendkívül *érdekesítő talány-rovatának* összeállítására. Rejtvényeinek megfejtői közt *hétről hétre* nagy értékű *juttalmakat, becses új könyveket* sorsol ki, melyek a lap negyed-évi árárt mindig, de gyakran a *egész évi árárt jóval meghaladják.*

A MAGYAR SZEMLE ára:

egész évre	6 frt
félévre	3 frt
negyedévre	1 frt 50 kr

A MAGYAR SZEMLE kiadó hivatala

(Budapest, IV., uj-utca 14. szám.)

— Mutatvány számok szívesen küldetnek. —

Barthel eredeti Carboienuma

a legelőbb és legjobbnak bizonyult fakenceze

tartós óvazer

a kerítések, fészeknek, raktárak, kocsik, palozások st. rohadásna, gombaadás és rovarok ellen. Az istállóknak fertőtlenítő hatása van és megvédi az állatokat a ragályos betegségektől.

1 kg. elég 6 m² méter területre — Használati utasítás ingyen.

A minőség jótállás mellett felülmulthatlan.

BARTHEL MIHÁLY és társa

Bécs, X., Keplergasse Nr. 20. — Alapított 1781-ben.

Rendkívül olcsó díszmunka!

DEDEK CRESCENS LAJOS

A

KARTHAUSIAK MAGYARORSZAGBAN.

A M. T. Akadémia által pályadíjjal jutalmazott mű.

Fraknói Vilmos előszavával és Telegdy László meg Nagy László eredeti rajzaival.

Ára füzve 2 frt. Díszesen kötve 3 frt.

Megrendelhető a

„KATH. EGYHÁZI KÖZLÖNY“

kiadóhivatalában

Budapest, Lipótváros, Lipóttér 9. sz.

LAKOS LAJOS
cs. és kir. udvari szállító
BUDAPESTEN
Tűzrakok Tűzjelvények Készítő
RAKTARON TART
minden alakú
TŰZELVEK
IRODA és RAKTAR
IV. LIPOT és KALAP utca 10. GYAR BEZEREDY utca 8.

Europában legjobbnak elismert és legkedveltebb pallofünymaz

REICHENFELD-féle

NEGATORIN

ugy tartóssága, mint feltűnő szép fénye és könnyű kezelhetősége folytán, azonfelül hathatós óvazert képez a rovarok ellen és kiirtja azokat minden padozatból, hol NEGATORIN alkalmaztatik.

Kapható a gyári raktárban:

REICHENFELD N-nél

Budapestben, IV., Teréz-kört 1 b.

torálba minden nagyobb fűszer- és drasztika-üzletben. Árak használati utasítással 1 szelence 1 kgr. 1 forint, fél kgr. 55 kr.

KOVALD PÉTER

mű-, selyem-festő és vegyészeti tisztító-intézet
BUDAPEST, gyár: VIII., Rökk Szilárd-utca 18.

Ajánlja magát selyemfestésre és miseruhák, dalmatikák, pluvialek, ornátusok, reverendák, címndák, kappák, mandulették, lelkési karterítők, baldachinok, templomi zászlók és minden egyéb oly templomi felszerelést, mely selyem vagy más szövethől készült, legyen az himett vagy sima. — Minden tárgy kívánatra egészben vagy széttejtve festetik és tisztítatik. — A megbízások a legnagyobb pontossággal és elővigyázattal teljesítettek: mindazonáltal van eset reá, hogy a festendő tárgy nagyon foszlányos és avult, ez esetben a gyár szavatosságát nem vállalhat.

Szétfeszlett és szakadt tárgyak ügyesen kijavíttatnak.

TUDOMÁNY, IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Rovatvezető: **Kaposi József.**

Képek a nevelés és tanítás történelméből.

(Irt. Dr. Kellner Lőrincz. A német eredetiből fordította Nagy Lajos, a győri kir. kath. tanító képezde igazgató tanára. 1889. Győr, 477 l. Ára 2 fnt 60 kr.)

H a irodalmunk valamelyik ágáról igazán elmondhatjuk, ama stereotip szólamot, hogy alapvető művekben nagyon szegény, úgy bizonyára neveléstörténelmi irodalmunk az. Sem a hazai neveléstörténelem, annál kevésbé az egyetemes, nem részről írónk részéről azon szorgalmas kutatásban, azon szerető gondozásban, mely újabb történelmi irodalmunkat egyébként jellemzi, s melyet a történetírásnak ezen ága nemcsak megérdemelne, de tekintve a történelmi felfogás és megértés teljességét, egyenesen meg is követelne. Hiszen nem valami merész szóvirág, de nagyon sok igazságot tartalmazó axioma az, hogy a minő a nevelés, többé kevésbé olyan a társadalom is, melyet az fölnevel, s valamit az egyeseknél, mindig meg fog maradni annak a kéznek nyoma, mely nevelésüket vezeté, úgy lesz felismerhetővé a nevelés munkája az összességben, az egész társadalmon is. A tőlünk messze álló századok krónikása tehát, számos nézetnek és felfogásnak, szellemnek és irányynak, mely másként előtte kevésbé érthető, kevésbé világos, végső indító okát, legelső kezdetét, a gyermekszoba falai között, vagy az iskolák padjain találhatja meg. Műsíréről pedig meg is követelhetné a nevelés történelme azt a szerető figyelmet, melyben a történetírás egyéb ágai részesülnek, — mint egyik és pedig igen fontos része a művelődés, a kultúra történetének, melyet nem ismerve, nem fogjuk teljesen megismerni, nem azokat sem, nem különösen azt az összefüggést, mely egyes korszakok fejlődése és haladása között tagadhatatlannal létezik, nem azokat az okokat, melyek ezt az emelkedést vagy haladást, legáltalában részben előidézték.

Es mégis, — miként mondtuk — irodalmunknak éppen ezen ága a legszegényebb és legmostohább, nemcsak szemben a külföldi ennél szellemi termékeivel, hanem a mi irodalmunk egyéb részeire való tekintetből is. Mindaz, a mit e téren felmutathatunk, alig egyéb szintelen kompiláczióval, külföldi, leginkább német munkákból készült kivonatoknál, vagy pedig száraz és fel nem dolgozott anyaggyűjteménynél. Egyformán nélkülözzük bennük, — Lubrichtól kezdve egész Kiss Áronig — az eredeti felfogást, a kütők tanulmányozását, a tudás alaposágát és mélységét, valamint azt a filozófiai szellemet, azt a mélyen járó, az okozatok okait kutató gondolkodást, mely a mai történetírásnak, a mily fontos, ép oly nélkülözhetlen kelléke, de egyúttal feladata is. Lubrich, ki leginkább a német Schmidt szép és sok tekintetben értékes munkája után dolgozott, többi társai között még a legterjedelmesebb munkát adta, elmondván benne bőven, a nevelés történetének külső eseményeit, megismertetve részletesen a pedagógiai elméletekkel és rendszerekkel, adva sok helyütt figyelemre méltó magyarázatot és helyes alapon álló kritikákat is, a nélkül azonban, hogy akár eredetiségre törekedett volna, akár az események külső hullámzásain keresztül a belső fejlődés és haladás nyomait, az összefüggés alig látható léncszemeit nyomozni megkísérelné. S a mi legfőbb, nem domborodik ki, nem köti le figyelmünket a nevelés küllő történetének elbeszélésénél magának a neveléstannak, a pedagógiának története, annak fejlődése és haladása, mi pedig még akkor is, ha e kettőt együttesen tárgyaljuk, s egymástól külön nem választjuk, a neveléstörténet írónak egyik fő kötelessége és követelménye is. Többi társai, mint Dölle és Dittes, Erdődi vagy Kiss — még jelentékenyebb munkát végeztek, ama iskolai használatra írt rövidletekkel, melyek nem ritkán még ennek a célnak sem felelnek meg,

s a tanulni vágyót inkább összezavarják, semhogy felvilágosítanak. A hazai nevelés történetére vonatkozó munkák pedig, többnyire akadémiai kiadványai, még mindig csak az anyagot hordják össze, a köveket, melyből az épületet majdan fölépíthetjük, de nem az épületet magát. Mert hát elvégre is, csak annyit mondani el, hogy ki alapított iskolákat, ki és mit tanított azokban, kik jártak külföldi egyetemeken, ha nem is legkönyebb, de minden esetre kényelmesebb része a történetírásnak: a nevelés-történelem tiszta fogalmától, nem kis fontossággal bíró feladatától azonban még mindig messze áll. Nekünk, ezen a téren is, még mindig várnunk kell arra a férfira, ki szerencsés kézzel, alapos tudással, filozófiai szellemmel ezekből a kövekből majd a nevelés történetének nagy épületét megalkotni fogja.

Csakis két munkát emelhetünk ki a sok közül, melyek nem egy előnyvel, nem egy jó tulajdonsággal válnak ki társaik sorából. Az egyik, dr. Kiss Áronnak a magyar népiskolák történetéről, ezek irodalmáról írott kézikönyve. Eredeti kutatásokra, alapos forrás tanulmányozásokra támaszkodó mű, gazdagon felhalmozott adatokkal, melyek többnyire az újság ingerével is bírnak, szerencsés csoportosítással, mely a lényegest a lényegtelenről ügyesen elválasztja, helyes rendszerrel, mely az áttekintést könnyűvé és világossá teszi. Ha tartalmával egy fokon állana formája is, a feldolgozás, és az előadás, mindenesetre nevelés történelmi irodalmunk legkiválóbb terméke gyanánt tekinthetnők. A másik pedig, Oscar Browningnek a nevelési elméletek történetéről írt munkájának a fordítása. Alapos tudással, filozófiai szellemben írott munka, mely a neveléstannak történetét elválasztja magának a nevelésnek a történetétől, s az egyes pedagógiai rendszerek, elméletek történetével, azok fejlődésével, egy másra való kölcsönhatásukkal ismertet meg. Keresi mindenütt az összefüggést, mely ezek között a különböző rendszerek között létezik. Kimutatja mindig a fejlődés, a haladás azon fokát, melyre előzőekkel szemben eljutottak. Hozzájárul még ehhez, az előadás soknemű szépsége, a nyelvezetnek az a bája, a mit Albion kiváló íróinál csodálni megtanultunk. Mindkettőnek kiváló előnye pedig a neveléstannal való teljes otthonosság, a mely nélkül nevelés történelmi munka megírásához hozzáfogni senkinek sem lenne szabad. Sajnos azonban s ebben rejlik legfőbb hiányuk is: mindkét munkának lapjait nem egy helyütt elhomályosítja ama túlzó protestans felfogás, szűkkörü protestans szellem, mely nemcsak ítélőtehetségüket homályosítja el, de sokszor a történelmi igazság rovására vezet. S ez utóbbi körülmény, mire nek nézve nem kis fontossággal bír. Mert hiszen éppen a neveléstörténelem az, melynek lapjain a múlt idők történetíróinak protestans irányzatossága legjobban érvényesült. S éppen a nevelés történelem az, mely ettől az iránytól, ennek a szellemnek befolyásától mind a mai napig legkevésbé tudta felszabadítani magát.

Gyürky Ödön.

(Vége következik)

A kath. énekköltészet a hitújítás előtt.

(Folytatás.)

E codex 282. lapján olvasható a régi egyházi irodalom egyik legszebb darabja, sz. Bernát himnusa a felfeszített Krisztushoz (Salve mundi salutare, Salve, salve Jesu chare!) magyar fordításban:

Idwezlegy Ez wylaghnak ydwessege
dragalatos yezws crystws
ym en kerezwet faadhz leptom.
te legy nekem segewdelmem . . . stb.

Ez ének, mely a Czeh-codexben is előfordul, bizonyára, régibb eredetű, s valószínűleg az Árpádok korából származik s a későbbi énekeskönyvekben is többféle változatban felfedezhető.

Ezeket kívül figyelemre méltó három szent éneket találunk a Toldy Ferenc által 1857-ben közrebocsátott Nádor-codex végén. Az egyik így kezdődik (újabb írással):

Idvöz légy idvösséges hostya
Istennek tiszta anyjának fia,
Mert tégódel hitben látlak.
Tisztán és teljességgel hiszlek

A másik kezdete ez:

Idvölégly istennek szent anyia.
Mennyei szent ajándok,
És egyetlen egy malaszt!
Tekénts minket kegyösen.
Hogy szabadúlhassonk
Az tévölög uttól.

S a harmadik:

Binösöknek kegyös segítség.
És mindön nyomorultaknak
Vigasztalója, megújítója;
Légy énnöküm, asszonyom,
Jó segítségöm
És jó orvosom!

Ezek irodalmunkban az első hangjegyekre tett énekek, melyek világosan mutatják, hogy nyilvános templomi éneklésre voltak szánva. Ez énekekre vonatkozólag, melyek mellett ott van a latin szöveg is, Toldy F. a következő észrevételt teszi: „Bármí tökéletlenek ez énekek, a deákok úgy, mint a magyarok a kifejezés választékosságára és a versalkotáásra nézve, mégis nem csekély történeti, de még költői becsesl is bírnak. Történetivel, a mennyiben azok deákjaikkal együtt, igen valószínűen hazai termékek, miután eddig sem a külföldi bővebb énekgyűjteményekben, milyenek Daniel Thesaurus hymnologicus-a, Monéé: Lateinische Hymnen des Mittelalters stb. sem külföldi régi breviáriumban, miket a miénk is átvettek rendszerint, nem sikerült azokat felfedeznem.“ Ezután az énekek belbecselt méltányolva, így szól: „Tekintve azon verses emlékeinket, mik a XV. századból ráuk maradtak, sőt egy pár régiebbet, e három éneket bizvást aggregárik tarthatjuk; annál is inkább, mert ha egyéni gyarlóság eredményei volnának, aligha a másoltatás, sőt a használtatás tiszteletében részesültek vala, melyre mégis a dallamokkal ellátás mutatnilitászik; mint a régiségtől öröklött, s így mintegy az idő által megszentelt hangok azonban kegyeletesen türetek s fenéséges dallamaikkal fogva szerettettek is. Nem halgathatom el egyúttal azt is, hogy e három ének közt a legrégiebbek, miket magyar szöveggel codexünkben találunk. Mátray Gábor azokat által írván nyilvános hangversenyekben előadtván, a régi magyar zene e megható fenséges hangzatokban fényes diadalt ünnepele.“ (Nádor-codex 1857. Bevezetés).

Ez éneken kívül kiváló említést érdemel azon énekgyűjtemény (hymnarium), mely ma gróf Batthyányi Ignác, néhai erdélyi püspök szerzeményéből, a gyulafejevári könyvtár tulajdonát képezi. E gyűjtemény, mely a breviáriumi hymnuszok legnagyobb részét magyar fordításban is közli, hangjegyekkel van ellátva, a mi világos bizonyítéka annak, hogy e hymnuszok nyilvános isteni tiszteleten énekeltek. A codex 1500-tól 1525-ig terjedő időből származik, azonban tartalmának nyelvezete, az írásmód a mellett bizonyít, hogy csak másolata egy előbbi időből való műnek, vagy gyűjteménye azon hymnuszoknak, melyeket az összeírás előtt már régebben énekeltek jámbor őseink. Mutatványul — módosított írással — álljon itt a következő részlet, melyből kitűnik, hogy a fordító nem tartotta magát sem a kálalakhoz, sem a tartalom szí-

gorú követéséhez, hanem némi önállóságot áru el. A latin szöveg így hangzik:

Coeli deus sanctissime.
Qui lucidas mundi plagas
Candore pingis igneo.
Augens decoro lumine.

Ut noctibus vel lumini.
Diremptionis terminum.
Primordiis et mensium
Signum deras notissimum.

Quarto die flui flammearum
Dum solis accendis rotam.
Lunae ministrans ordinem.
Vagosque cursus siderum.

Expelle noctem cordium.
Absterge sordas mentium.
Resolve culpae vinculum:
Everte moles criminum!

(Vége következik.)

Babik József.

IRODALMI RÖVID HÍREK

A keresztény nevelés. Barromaei sz. Károly meghagyásából írta Antoniano Silvio bíboros. A Kunz Xav. Ferencz által készített német fordítás nyomán magyarra áttette a budapesti növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolája. Bpest, 1890. Buschmann F. könyvnyomdája. Nagy 8-rét XXIV és 499 lap.

A budapesti növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolája mindig kiváló gondot fordított arra, hogy kiadványaival megfeleljen a kor szükségleteinek s a menyire lehet, hézagot pótoljon. — Ma midőn az iskolák, különösen az elemi iskolák államosítása, vagy jobban mondva elvallástanítása napirenden van: ma, midőn az Isten és az egyház ellenségei ügyszólván az anyu öléből akarják kiragadni a gyermeket, hogy saját gondolkozásmódjuknak megfelelően, saját elveik szerint neveljék fel őket; midőn anyyi nyílt és leplezett halál van kivette épen a kevésbé óvatos ifjuság megrontására: nagyon is szükséges dolog, hogy megtudják a keresztény szülők, hogy mily módon kell nevelniök gyermekeiket már zsenge korukban, ha azt akarják, hogy azok később ellen tudjanak állni ama sok veszélynek, mely legdrágább kincsöket, lelküket fenyegeti A kje az iskola, azé a jövő. Ezt bizonyítja a mindennapi tapasztalás. És ez onnan van, mert a gyermek és az ifjú szíve termékeny talaj, melyben minden megfogamzik. Ha a vallástalanság és erkölcselenség konkolyát vetik bele, aligha fogja az valaha a keresztény erények tiszta búzáját teremni; míg ellenben, ha a gondos szülők keze már korán gyermekei szívébe plántálja a valódi keresztény elveket, azok lassankint erős meggyőződössé szilárdulnak, melyeket nem képes megdönteni felvilágosodott korunk ferde okoskodása s ördögi ruvaságra. Erről a valódi keresztény nevelésről szól a mű oly alaposággal, minőt nem minden e nemű munkában találunk. A bölcsőtől a teljes érettségig kíséri a gyermeket; kiterjeszkedik a legapróbb dolgokra s mindenütt rámutat a lappangó kigyóra, mely sokszor virágok közé simulva lesi áldozatát, szóval utat-módot nyújt a szülőknek, hogy az egyházunk és hazánk engedelmes és hasznos gyermekeket neveljenek.

A mű maga négy részre oszlik. Az első, bevezető részben Antoniano Silvio bíborosnak Kunz Xav. Ferencz által írott életrajza van röviden előadva. A tulajdonképeni mű három könyvre oszlik, melyeknek rövid tartalmát a következőkben adjuk: Az első könyvben kimutatja a tudós bíboros, mily fontos s mennyire szükséges a gyermekek keresztény módon való nevelése: szól a házias állapot méltóságáról és szentségéről s több más olyan dologról, melyek a jó nevelést megelőzik s hathatósan előmozdítják. A második könyvben szent vallásunknak a keresztény nevelés alapját képező egyes főbb pontjait fejtegeti; gyönyörűen taglalja a tízparancsolatot, a hit szükségességét, a szentségek természetfölötti áldásait stb. s mindezt nem elvontan tárgyalja, hanem folyton szemmel kíséri a gyakorlati életet. A harmadik könyvben a gyermek és ifjúkor különös sajátosságait és veszélyeit fejtegeti s gyakorlati utmutatást ad a szülőknek gyermekeik észszerű nevelését illetőleg. Végül szól a közelet különböző állapotairól s foglalkozásairól.

Az egész művét keresetlen egyszerűség s világosság jellemzi; minden ízében mely keresztény katolikus szellem lengi át s valóban meglátszik az egész munkán, hogy szerzője barromaei sz. Károly barátja s a római szentszékek kipróbált embere volt.

A fordítók szintén derekas munkát végeztek, mely a helyes magyarság szempontjából alig hagy fenn kívánni valót. A díszesen kiállított vaskos kötet ára 2 frt 30 kr.

(Folytatása a főlap 463. oldalán.)

LELKIPÁSZTOR.

Rovatvezető: **Dr. Klinda Teofil.**

Officia novissima.

URBIS ET ORBIS.

Quod iampridem erat in votis Christifidelium Catholici Orbis, ut celebraretur ubique memoria Sanctorum Confessorum Ioannis Damasceni, Silvestri Abbatis et Ioannis a Capistrano, quorum primus pro ea qua inclauit praestantia doctrinae, alteri pro apostolicis operibus, quibus animarum salutem profuerunt, Ecclesiam Dei mirifice illustrarunt; id nostra haec aetate plurimum sacrorum Antistitum, ac Virorum dignitate insignium ingeminatis precibus a Romana Sede enixius postulatum est.

Hinc eiusmodi supplicibus votis libenter obsecundans Santissimus Dominus Noster Leo Papa XIII rem omnem commissam voluit maturo examini et iudicio Sacrorum Rituum Congregationis; quae in Ordinario Coetu condunata, audito voce et scripto R. P. D. Augustino Caprara Sanctae Fidei Promotore, petitam Festorum extensionem ad universalem Ecclesiam ita concedi posse censuit, nimirum ut de S. Ioanne Damasceno Confessore fiat die XXVII Martii sub ritu duplici minori, addita Doctoris qualitate; de S. Silvestro Abbate, die XXVI Novembris sub eodem ritu; ac demum de S. Ioanne a Capistrano Confessore agatur die XXVIII Martii sub ritu semiduplici. Respectiva tamen Officia cum Missis de enuntiatis Sanctorum Festis, cura ipsius Sacrae Congregationis quantocumque fieri possit edenda, anno millesimo octingentesimo nonagesimo secundo ab omnibus qui e Clero tam Saeculari quam Regulari ad Horas Canonicas tenentur, in posterum recitanda sunt; servatis Rubricis.

Insuper iidem Emmi ac Rmni Patres sacris tuendis Ritibus Praepositi decernendum putarunt, ut sexta lectio Officii de Sanctissimo Corde Iesu, cuius Festum ab eodem Sanctissimo Domino Nostro ad ritum Duplicis primae classis anno superiore pro universa Ecclesia evectum est, deinceps ita concludatur, videlicet:

„Quam charitatem Christi patientis et pro generis humani redemptione morientis, atque in suae mortis commemorationem institutum sacramentum corporis et sanguinis sui, ut fideles sub sanctissimi Cordis symbolo devotius ac ferventius recolant, eiusdemque uberius percipiant, Clemens Decimus tertius ipsius sacratissimi Cordis festum nonnullis Ecclesiis celebrare concessit, Pius Nonus ad universam extendit Ecclesiam, ac denique Summus Pontifex Leo Decimus tertius, orbis catholici votis obsecundans, ad ritum Duplicis primae classis evexit.“

Sanctitas porro Sua, ad relationem mei infrascripti Cardinalis Sacrae Rituum Congregationi Praefecti, sententiam ipsius Sacrae Congregationis in omnibus ratam habens et confirmans, memorata tria Festa sub enuntiati ritu statisticis diebus ad universam Ecclesiam extendit, simulque praefatam additionem ad calcem supra dictae lectionis in Officio Sacri Cordis Iesu approbare dignata est. Contrariis non obstantibus quibuscunque. Die XIX Augusti MDCCCXC.

Gaietanus Card. **Aloysi-Masella**, S. R. C. Praefectus.

L. + S.

Vincentius Nussi, S. R. C. Secretarius.

Indulgentiae mense integro Novembri.

Urbis et Orbis. Inter caetera christianae pietatis officia illud etiam in permultis variarum Dioecesium Ecclesiis obtinuit mense integro Novembri iuvandi quotidianis suffragiis animas piacularibus poenis excruciatas, imo et privatim a Xtifidelibus huiusmodi pium exercitium frequentari coeptum est.

Quamvis autem singulis petentibus Indulgentiarum munera pro hoc pio exercitio R. Pontifices concedere non renuerint, nondum tamen harum Indulgentiarum concessio universalis evaserat. Modo vero quum supplicationes porrectae fuerint S. S. D. N. Leoni Papae XIII, quatenus universis Xtifidelibus praefatum pium exercitium peragentibus Indulgentiarum thesaurum reserare dignaretur. Idem Ssmus, hisce petitionibus clementer exceptis, quo ferventior erga defunctorum animas foreatur charitas, omnibus utriusque sexus Xtifidelibus, qui sive publice sive privatim peculiaribus piis exercitiis devotisque obsequiis animabus in Purgatorio detentis solum per integrum mensem Novembrem quotidie offerre studuerint, Indulgentiam 7 annorum totidemque quadragenarum semel in singulis praefati mensis diebus lucranda, et iisdem pariter Plenariam Indulgentiam in una memorati mensis die uniuscuiusque arbitrio eligenda, qua vere poenitentes, confessi ac s. synaxi reflecti fuerint et aliquam ecclesiam vel publicum sacellum adiverint, ibique ad mentem Sanctitatis Suae pie oraverint, clementer est impertitus; quas Indulgentias eadem Sanctitas Sua defunctis quoque applicabiles benigne declaravit. Praesenti in perpetuum valituro absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscunque non obstantibus. Datum Romae ex Secretaria S. C. Indulg. Sacrisque Reliquiis praeposita die 17 Januarii 1888.

Gaietanus Card. **Aloysi-Masella**, Praef.

Alexander Eppus Oensis, Secret.

Altare privilegiatum die 2 Novembris.

Urbis et Orbis. Cum ex veteri more, et laudabili Ecclesiae instituto die 2 Novembris omnium Defunctorum memoria recolitur, eorumque animae ab universis Xtifidelibus orationibus, elemosynis aliisque piis operibus et ecclesiae suffragiis, potissimum vero acceptabilibus ss. Missae Sacrificio iuvari soleant. S. S. D. N. Clemens P. P. XIII, ex paterna sua charitate erga omnes fideles tam vivos quam defunctos, animabus eorum, qui ex hac mortali vita in gratia et charitate Dei, nondum tamen omnibus mundanis sordibus expiati, decesserunt, de inexhausto catholicae Ecclesiae thesauro abundantius suffragari quam maxime cupiens, ut celeriter et purgatorii poenis liberatae ad aeternam gloriam per Dei misericordiam pervenire valeant, de consilio Venerabilium S. R. E. Cardinalium Indulgentiis Sacrisque Reliquiis praepositorum, universali hoc decreto perpetuis futuris temporibus valituro benigne concedit, ut Missa die praedicta Commemorationis Defunctorum a quocunque sacerdote saeculari vel cuiuslibet Ordinis et Instituti Regularis celebranda gaudeat privilegio, ac si esset in altari privilegiato celebrata, decernendo tamen ut non nisi consuetam elemosynam unusquisque sacerdos pro dicta Missa licet privilegiata, accipiat, et in ea tantum quantitate, quae a synodalibus Constitutionibus, seu a loci consuetudine regulariter praefinita fuerit, quibuscunque in contrarium facientibus non obstantibus.

Datum Romae die 19 Maii 1761.

N. Card. **Antonellus** Praef.

I. de Comitibus Secret.

FELELETEK.

Anniversarium omnium Episcoporum.

Aliquo die non impodito, infra octavam Defunctorum, arbitrio Eppli. Canonici aliquis, seu Dignitas ecclesiae Cathedralis celebrabit Missam pro animabus omnium Epporum, et ecclesiae Cathedralis Canonice defunctorum, cum paramentis nigris, et caeremoniis, prout supra dictum est, cui Missae Eppus praesens erit cum cappa et in fine, si voluerit, poterit, imo debet, deposita cappa et accepto pluviali, absolvere . . . (Caerem. Epp. L. II. C. XXXVII.)

Anniversarium pro Eppo proxime defuncto.

Eppus vivens, Praedecessoris sui proxime ante ipsum defuncti memoriam habere debet, et pro eius anima singulis annis in die obitus anniversarium celebrare, vel saltem Missae pro eius anima, ab aliqua Dignitate, seu Canonico celebrandae, praesens assistere, et in fine absolvere. (Caerem. Epp. L. II. C. XXXVI.)

Atque ita etiam declaravit et servari mandavit S. R. C. 17. Januar. 1887. in Harlemon.

In commemoratione O. O. F. F. Defunctorum.

Omnes missae debent esse de Requiem, exceptis ecclesiis cathedral. et colleg. aliisque ecclesiis choro obstrictis, in quibus binae Missae conventuales celebrandae sunt, una (et haec unica tantum) de Octava O. O. S. S., altera de Requiem.

Quamquam Missae omnes de commemoratione O. O. F. F. celebrandae sunt, nihilominus applicari possunt pro uno, vel pro omnibus defunctis secundum intentionem et obligationem. (S. R. C. 4. Aug. 1663 in Damat. — 2 Sept. 1741. in Aquen.)

Si occurrat hac die obitus seu depositio alicuius defuncti, unica Missa de die obitus dicenda est, praesente tamen vel saltem insepulto corpore. (S. R. C. 20 Sept. 1687. in Tridentina.)

In Missis Defunctorum

„omnia paramenta, tam altaris, quam celebrantis, et ministrorum, librorum et faldistorii sint nigra, et in his nullae imagines mortuorum, vel cruces albae ponantur. — Gradus altaris et totum presbyterium sit nudum, excepto quod unum tapete sub faldistorio, et aliud super primo gradu suppedaneo apud altare ponetur.“ (Caerem. Epp. L. II. C. XI. n. 1.)

„Caveatur autem ne paramentis nigris altaris, celebrantis ac ministrorum intextae sint cruces albi coloris, calvae mortuorum cum ossibus, rami lauri aut olivae aut cupressus, neque alia signa funerea, sive aenigmata, sive texta, sed sine eiusmodi emblematis.“ (Martinucci S. Caerem. T. II. p. 97.)

„ . . . panno nigro, in cuius medio nonnulli efformant crucem albi coloris; sed satius foret si rubri coloris fieret, et in panno insererentur adhuc mortuorum imagines, aut depingerentur flammae; haec enim omnia ad pietatem erga defunctos facilius circumstantes pertrahunt . . . Caerem. Epporum quidem inhibet in paramentis poni imagines mortuorum vel crucis albae, sed aperte loquitur de paramentis altaris, celebrantis, ministrorum, librorum, faldistorii: non de praedicto panno, in quo propterea rite haberi poterunt. (Cavaliere T. III. C. 18. n. 5.)

In missis defunctorum non est utendum sandaliis et chiroteis, nec baculo pastoralis. (n. 2.) Ministri aliquid dantes vel ministrantes Eppo in tota missa, numquam eius manum, aut rem osculantur. (n. 4.) Vide Missale Rom. de ritu celebrandi XIII.

Ad tumbam pro absolute, . . . ministrante Diacono navigulam, et dicente Benedicte Rssme (vel Reverende) Pater, imponet thus in thuribulum, more consueto dicens: Ab illo benedicaris etc. producens signum crucis super incensum thuribulo impositum . . . voce intelligibili dicit Pater noster quod secrete complebit: et interim accepto aspersorio asperget lectum

circumcirca, incipiens a sua dextra, . . . similiter circumcirca thurificabit, ter in qualibet parte laterali thuribulum ducens. (n. 18.)

Nota. Multi, preces aliquas iaculatorias aut psalmm De profundis recitare solent pro defunctis, dum in Absolutione aspergunt feretrum eique thus adolent, ast hoc haud bene ab illis fieri docent verba, Caerem. Epp. iam citata: quod (Pater noster) secrete complebit. Ut quid ergo extraneas, licet forte liturgicas, preces cum Dominica oratione confundere?

Missae et oratio pro defunctis Sacerdotibus.

In die obitus seu depositionis et in die, nuntio accepto de die obitus, nec non in die tertia, septima et anniversaria Summi Pontificis, Cardinalium, (etiam Diaconorum) atque Epporum, dicitur missa ut in commemoratione o. o. f. f. defunctorum, (id est prima), adhibeantur tamen orationes cuique propriae, quae post Missas Defunctorum in Missali reperiuntur.

Pro defunctis sacerdotibus diebus obitus et anniversariis dici potest missa ut supra pro episcopis, vel etiam secunda quae notatur in die obitus, dummodo Oratio sacerdotibus propria: Deus qui inter apostolicos sacerdotes omnino adhibeatur. (S. R. C. 29 Jan. 1752 ord. Carmelit. Excalc. — 23 Sept. 1837 in Mutinen.)

Cadavera Episcoporum.

sacerdotum, diaconorum, aliorumque de clero, debent sepeliri cum vestibus proprio ordini congruentibus? an sufficit ut cum his in ecclesia exponantur? Resp. Servetur cuiuscunque loci consuetudo. (S. R. C. 12 Nov. 1831 in Marsorum.)

Diaconus

potestne cum pluviali cadavera comitari, ac de licentia parochi benedicere sepulturam? Resp. Negative. (S. R. C. 11 Sept. 1847 in Angelopol.)

In duplici

maiori vel minori possunt pro uno eodemque defuncto in dioecesis ecclesiis celebrari Missae cantatae de Requiem in die obitus, tertia, septima et trigesima, ac anniversaria, uti fit apud Regulares in cunctis conventibus ad nuntium mortis alicuius religiosi: quam gratiam auctores communiter, teste Cavaliere, ad quasunque ecclesias et personas extendunt? Resp. Absque indulto non licere. (S. R. C. 16 April. 1853 in una Ord. Min.) Cantata ergo una Missa solemniter de Requie, aliae tam cantatae, quam lectae, celebrandae sunt de festo occurrente, si sit officium duplex aut aequalens. Attamen possunt anniversaria pro aliis defunctis celebrari, nisi festo currenti prohibeantur.

De exsequiis parvulorum.

Mortuus est puer aetatis novem non completorum, cuius simplicitatem, innocentiam, ingenitatem cum eius parochus spectat et evidentes haberet, intimeque certus quod malitia in ea non superasset aetatem, prudenter et in Domino iudicavit ante annos discretionis et usum rationis ipsum obiisse, ideoque inter Angelos recensendum censuit.

Quaeritur: 1-o. An parochus et pastor qui oves suas cognoscere debet, in similibus casibus sit index ordinarius ad dignoscendum, an infantes frui debeant honoribus in exequiis parvulorum a Rituali praescriptis, adhibitis cautelis omnibus ad inquirendum, si malitia superet aetatem? 2-o. Quid dicendum de parochi qui ita se gessit? Resp. Ad 1. Servandum Rituale. Ad 2. Male se omnino gessit. (S. R. C. 7. Sept. 1850 in Interamnen.)